

112

SPRAWOZDANIE

PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU KSIĄŻKI

za okres

od września 1946 do września 1949

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 7
Tel. 26-68-63

Łódź. Wrzesień 1949.

S P I S E Z E C Z Y

I. <u>Organizacja Instytutu</u>	1 - 19
A. Zarys ogólny	1 - 4
B. Sprawy personalne	4 - 11
C. Stosunki Instytutu na zewnątrz	11 - 14
D. Organizacja wewnętrzna	15 - 16
E. Administracja	16 - 19
II. <u>Dokumentacja bibliologiczna</u>	19 - 25
A. Biblioteka	19 - 21
B. Centralny katalog dzieł bibliologicznych	22 - 23
C. Spisy zakładów i pracowników	23 - 24
D. Kartoteki bibliograficzne	24
E. "Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce"	24 - 25
F. Muzeum Książki i Bibliotekarstwa	25
III. <u>Prace badawcze</u>	26 - 32
A. Badania nad czytelnictwem	26 - 28
B. Prace badawcze - poza czytelnictwem	28 - 30
C. Sprawozdania bibliograficzne - Konferencje	30 - 31
D. Opieka nad badaniami bibliologicznymi	31 - 32
IV. <u>Prace stosowane</u>	33 - 39
A. Bibliotekarska Komisja Normalizacyjna	33 - 34
B. Organizacja pracy zakładów księgoznawczych	34 - 35
C. Szkolnictwo fachowe	36
D. Ośrodki bibliografii specjalnej i dokumentacji	36 - 37
E. Poradnictwo, informacje, oceny	37 - 39
V. <u>Działalność wydawnicza</u>	39 - 43
A. Wydawnictwa własne	39 - 41
B. Utwory pracowników PIK w różnych czasopiśmiech	41 - 42
C. Rozdział wydawnictw	43
<u>Bibliografia PIK</u>	43 - 44

P O P R A W K I

	Napisano	Powinno być
s.18 - II,1,a) kolumna 1947	322.727	322.725
s.19 - Bechody 1948 r.	24.785	24.758
s.20 - Razem, kolumna K [niewyraźnie odbite:]		4.897
s.20 - " " W [" "]		2.108
s.20 - pod tablica w.4	Razem 1573 wol.	Razem 1578 wol.
s.23 - w.13 [suma niewyraźnie odbita:]		29.415
s.34 - w.11	31 XII 49	31 XII 48
s.38 - w.3	1946	1949
s.43 - w.6 od dołu [niewyraźnie odbite:]		Tezy PIK w sprawie

I. ORGANIZACJA INSTYTUTU

A. ZARYS OGÓLNY

1. Idea .

Idea utworzenia w Polsce zakładu naukowego dla rozwijania prac bibliologicznych oraz szerzenia i pogłębiania wiedzy o książce żyła w świecie bibliotekarskim i księgarskim od lat dwudziestych naszego wieku. I Zjazd Bibliotekarzy Polskich w r.1928 sformułował pomysł takiego zakładu niezależnie od zorganizowanego wówczas Instytutu Bibliograficznego w Bibliotece Narodowej. Wysuwano postulat biblioteki księgoznawczej i muzeum książki (1923). Dążono do ogólnopolskiej centrali bibliotekarskiej (1936) oraz do ośrodku dokumentacji bibliotekarstwa (1938). Związek Bibliotekarzy Polskich zamierzał rozwinąć swą Poradnię Biblioteczną w Instytut Książki i Czytelnictwa (1938). Powstawały w różnych bibliotekach oddziały informacyjno-bibliograficzne i pracownie specjalne tego zakresu. Rozwijali studia bibliologiczne poszczególni badacze.

Te różnorodne wątki skupiły się i zjednoczyły w programie organizacji bibliotekarstwa i księgoznawstwa polskiego, opracowywanym w czasie ostatniej wojny przez bibliotekarzy i księgarzy. Pierwszy projekt utworzenia Państwowego Instytutu Książki zredagowano w czerwcu-lipcu 1944.

2. Dekret.

Dopiero w sierpniu 1945 można było podjąć w Ministerstwie Oświaty konkretne kroki ku realizacji Instytutu Książki. (Oddzielnie powstał w maju 1945 Oddział Dawnej Książki w ramach Wydziału Bibliotek). Prawne ukształtowanie Instytutu trwało osiem miesięcy. Uzgadniano projekt z czynnikami fachowymi (bibliotekarzami i księgarzami) i prawnymi, tudzież z Ministerstwami Kultury i Sztuki oraz Informacji i Propagandy. M.in. zaraz u wstępu 13 i 26 IX 1945 odbyły się dwie konferencje z Dyrekcją Biblioteki Narodowej, na których rozgraniczono zakresy działania Instytutu Bibliograficznego i projektowanego Instytutu Książki w ten sposób, że Instytut Bibliograficzny będzie prowadził ogólnopolską bibliografię bieżącą i retrospektywną, a Instytut Książki zajmie się zagadnieniami bibliologicznymi oraz koordynacją prac bibliograficznych w całym Państwie.

Ważną opinię o słuszności koncepcji Instytutu Książki wydał 16 listopada 1945 Przewodniczący Komisji do zbadania celowości organizacji administracji państwowej, wywodząc, że praktyczna i planowa akcja fachowych komórek kierujących we władzy centralnej wymaga naukowej podbudowy (w sensie nauki stosowanej), aby uchronić się od "poczynań krótkofalowych". Ale konórki te "nie potrafią uczynić zadość wymaganiom tworzenia podstaw naukowych ich własnego działania". "Badania muszą być ciągłe i stałe, dlatego potrzebne są stałe instytucje, które im służą", a więc właśnie takie zakłady naukowo-badawcze, jak projektowany Instytut Książki.

Dnia 21 listopada 1945 Rada Książki przy Ministrze Oświaty poparła myśl utworzenia Instytutu. Dn.29 grudnia rozpatrzyła projekt Komisja Prawnicza w Ministerstwie Sprawiedliwości. Dnia 21 lutego 1946 uchwaliła dekret o Państwowym Instytucie Książki Rada Ministrów, 22 marca zatwierdziło go Prezydium Krajowej Rady Narodowej, po czym ogłoszono go Dziennik Ustaw R.P. Nr 12 (z dn.17 IV 1946)poz.78.

Państwowy Instytut Książki jest według dekretu zakładem naukowo-badawczym, podległym Ministrowi Oświaty, działającemu w niektórych sprawach w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki. Do zadań Instytutu wg art.2 należy:

- 1/ prowadzenie badań naukowych dotyczących książki, bibliotekarstwa i czytelnictwa;
- 2/ gromadzenie, opracowywanie, udostępnienie i ogłaszanie materiałów naukowych

oraz kształcenie sił fachowych w dziedzinach w pkt 1 wskazanych;

3/ zbieranie i udzielanie źródłowych informacji bibliograficznych we wszystkich dziedzinach piśmiennictwa oraz w zakresie polskich zbiorów bibliotecznych;

4/ planowanie, uzgadnianie i popieranie prac w dziedzinach pod 1/ do 3/ wskazanych w bibliotekach lub innych zakładach naukowych albo społecznych."

3. Program.

Od kwietnia do września 1946 trwały rozważania nad szczegółowym ustrojem Instytutu Książki zapoczątkowane 15 kwietnia konferencją Prezydium Rady Książki (pod przewodnictwem Ministra Oświaty). Instytut został pojęty jako ogólnokrajowy ośrodek dokumentacji i badań, planowania i poradnictwa w zakresie wszelkich spraw dotyczących książki i poszczególnych dziedzin nauki o książce. Ma na celu stosowanie wyników wiedzy o książce dla udoskonalenia jej jako czynnika kultury umysłowej i życia społecznego oraz dla upowszechnienia czytelnictwa. Przypadki więc Instytutowi - jako organowi pracy "dokufalowej" - zadania teoretyczne oraz stosowane. Miał być związany z pracami centrali Ministerstwa Oświaty, a jednocześnie - powinien łączyć się w sposób rzeczowy z uczelnią wyższą.

To względy zadecydowały poniekąd o umieszczeniu Instytutu. Siedzibą jego jest zasadniczo Warszawa. Ale ponieważ w r. 1946 nie było w stolicy dla Instytutu żadnego pomieszczenia, urządzono go na razie w Łodzi, nie tylko z powodu jej pobliża, ale też dlatego, że tam istnieje uniwersyteckie Studium Bibliotekoznawstwa, co dawało warunki utworzenia jednego silniejszego ośrodka bibliologicznej myśli badawczej - dydaktycznej.

Dnia 20 września 1946 rozpoczął PIK faktyczną działalność w Łodzi w lokalu udżyczonym mu życzliwie przez J.M. Rektora Uniwersytetu Łódzkiego Prof. T. Kotarbińskiego przy żywym poparciu Prof. Jana Kądzkowskiego (przy ul. Narutowicza 59, gdzie mieści się Biblioteka Uniwersytecka).

Sprawy PIK w centralnym zarządzie Ministerstwa Oświaty prowadzi Naczelna Dyrekcja Bibliotek. Szczegółowy zakres działania oraz organizację PIK określić miał statut. W latach 1946-1948 opracowano i złożono do Naczelnej Dyrekcji Bibliotek sześć kolejnych jego projektów. Niektóre z nich były ocenione przez zainteresowane Wydziały Ministerstwa Oświaty. Do najważniejszych postanowień statutu należy program działalności PIK; wewnętrzny ustrój; powołanie Rady Naukowej Instytutu. Statut nie był zatwierdzony.

Jak Instytut urzeczywistniał wytyczony program - przedstawia w szczegółach całe niniejsze sprawozdanie. Syntetycznie ujmując - Instytut reprezentował w świecie książki nowoczesne idee postępu. Tematycznie kieruje swe prace badawcze ku aktualnym potrzebom bibliotekarstwa i księgoznawstwa. Podstawowymi metodami jego działania są:

a/ dokumentacja światowych zdobyczy w dziedzinie książki i na tej podstawie rozwinięta służba informacyjna i poradnictwo w sprawach bibliotekarskich, bibliograficznych i wydawniczych,

b/ organizowanie badawczych prac zespołowych w zakresie nauki o książce,

c/ stosowanie wyników zgodnie z ogólnymi wytycznymi nowej polskiej rzeczywistości, idące w trzech głównie kierunkach:

1. planowanie i uzgadnianie działań księgoznawczych, wytyczanie specjalizacji bibliotek i sieci bibliografii specjalnych, zarys szkolnictwa fachowego na wszystkich poziomach,

2. naukowa organizacja pracy w bibliotekach, dbałość o usprawnienie pracy,

jej oszczędność i wydajność - na podstawie studiów normalizacyjnych, które dążąc do uproszczenia czynności technicznych podkreślają funkcję społeczną bibliotekarstwa,

3. upowszechnianie książki i czytelnictwa, a więc badanie stanu i potrzeb czytelnictwa w terenie w związku z planem wydawniczym, współdziałanie w zakresie przysposobienia czytelniczego młodzieży, zestawianie spisów książek dla lektury powszechnej.

Tak pojęte prace Państwowego Instytutu Książki są ważne społecznie jako narzędzie ofensywy kulturalnej, gospodarki planowej i udoskonalenia pracy na wszystkich odcinkach związanych z książką i czytelnictwem.

4. Ocena z zewnątrz.

Państwowy Instytut Książki, choć zdawna postulowany, był przecież jako konkretnum na gruncie polskim całkowitą nowością, wymagającą od organizatorów pełnej inicjatywy. Powstał on bez gotowych wzorów, tworząc od podstaw własny warsztat pracy i własne metody, ciekawie przy rozwiązywaniu poszczególnych zagadnień; nie do uniknięcia były przy tym oględnie stosowane próby eksperymentalne.

Zakłady tego typu wzbudzają zainteresowanie zagranicą. O PIK pojawiały się wzmianki w obcych czasopismach fachowych. Struktura i działalność PIK wywołały naturalnie oddźwięk przede wszystkim - w kraju. Zwłaszcza, że Instytut informował od początku i stale o powziętym programie i toku prac i poddawał go - jako nowość - pod krytykę fachową i społeczną, w celu zyskania pomocy doradczej.

Sprócz głosów życzliwej oceny, poparcia i zachęty spotkał ten młody zakład na swój drodze również zastrzeżenia i wątpliwości, wynikające zapewne po większej części z nieskrystalizowanych jeszcze poglądów na bibliologię. Negatywne pogłoski odzwęły się już wiosną 1947 (t.j. po kilkumiesięcznym zaledwie istnienia PIK) i od tego czasu - równoległe do pozytywnych prac Instytutu - ciągnęły się drugim torem bez przerwy.

Na gruncie urzędowym zaś - poza Ministerstwem Oświaty - pojawiło się pytanie, czy PIK nie powtarza prac jakiejś innej komórki (jak Naczelna Dyrekcja Bibliotek lub Biblioteka Narodowa) - choć faktycznie PIK dublowania ściśle unikał - czy zatem nie należy połączyć z nią Instytutu. Delegat Biura Kontroli z Warszawy, wizytując PIK 19/20 IX 1947 zakwestionował brak statutu. Dyrektor Instytutu referował jego sprawę trzykrotnie Wiceministrowi Oświaty Prof. H. Jabłońskiemu (ostatnio 8 III 1948). Dnia 12 czerwca 1948 wizytowała Instytut Komisja z polecenia Ministra Oświaty w składzie ob. Dyrektora Depart. Ogólnego St. Trojanowskiego, Zast. Dyr. Wł. Ozgi i Naczelnego Dyrektora Bibliotek J. Grycza. Po konferencji w Prezydium Rady Ministrów 2 VII 1948, gdzie wyjaśnienie dyrektora PIK poparli przedstawiciele centrali Ministerstwa Oświaty, został Państwowy Instytut Książki uznany przez Radę Ministrów za samodzielną placówkę naukowo-badawczą podlegającą przepisom dekretu z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 267 punkt 19).

Ostatnio przeważa pogląd, że Instytut Książki, ukształtowany się wewnętrznie w Łodzi, dojrzał już do przeniesienia do Warszawy, aby wypełniać prace bieżące zgodnie z centralną rolą przewidzianą w jego dekrete i w bezpośredniej styczności z instytucjami centralnymi. W grudniu 1948 zapadła decyzja Ministra Oświaty jak najszybszego umieszczenia Instytutu w stolicy. Dnia 26 IV 49 nastąpiła wizytacja Komisji w składzie: Prof. K. Budzyk, W. Michalska, J. Szemplińska. Samodzielność Instytutu Książki była w tym czasie popierana przez Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, który uważa PIK za wspólne dobro bibliotekarstwa i księgarstwa polskiego.

Wśród warunków działania Państwowego Instytutu Książki zaznaczyła się do-

datnio zharmonizowana współpraca zespołu pracowników, mających poczucie ważności celów Instytutu i zamknięcie do tej pracy; niepomysłną zaś okolicznością był brak stabilizacji łódź Instytutu oraz aktualnie bezskuteczne, choć wytrwałe, starania o lokal w Warszawie. Etatowe i budżetowe środki dyspozycyjne, jakimi rozporządzał PIK, były skromne; globalna suma osobowych i rzeczowych wydatków Instytutu w ciągu trzech lat wyniosła 18 milionów zł.

P. SPRAWY PERSONALNE

1. Etaty. Zespół pracowników.

W zakresie etatów personalnych przewidywany był przez kierownictwo Państwowego Instytutu: Książki wzrost stopniowy. Preliminarz Budżetowy Rzeczypospolitej Polskiej ustralał na rok 1946 w PIK 17 etatów, a od 1 VII 1947 - 20 etatów. Faktycznie jednak PIK nie uzyskał tych trzech nowych etatów, gdyż Ministerstwo Skarbu określiło je dla oszczędności, a wnioski o podwyższenie liczby etatów w następnych dwóch latach nie dały rezultatu. Do końca okresu sprawozdawczego pracował przede PIK pomimo rozrostu agend tym pierwsiastkowym stanem osobowym (uzupełnionym tylko od r. 1948 - jednym, od r. 1949 - dwoma sprzętaczami, płatnymi ryczałtowo z kredytów rzeczowych § 5).

Etaty wymierzone w poprzednich latach w grupach uposażenia IV - XI rozdzielił Preliminarz na r. 1949 na

pracowników naukowych			-	1	-	administracyjnych:			
gr.	2	etaty	2			gr.	VIII	etaty	1
	3	"	2				IX	"	2
	4	"	2				X	"	1
	5	"	3				XI	"	1
	6	"	3						
	Razem		12				Razem		5

Z końcem okresu sprawozdawczego zatrudniał PIK pracowników mianowanych 13 (naukowych 12 i admin. 1) oraz umownych 4 (admin.); razem 17 pracowników; nadto 2 sprzętaczy.

Instytut wystąpił z wnioskiem o przeszerogowanie - zgodnie ze stanem faktycznym - trzech pracowników "administracyjnych" do grupy pomocniczych pracowników naukowo-technicznych.

Dobór pracowników postępował również stopniowo. Przestrzegano zasady, aby angażowanie ich do PIK nie naruszało stanu placówek bibliotecznych. Kierowane się też proporcją liczby samodzielnych pracowników naukowych do pomocniczych sił asystenckich. Nieoczekiwaną przeszkodą w doborze pracowników stanowił - wbrew pierwotnym przewidywaniom - brak mieszkań w Łodzi, co uniemożliwiło szybkie sprowadzenie z innych miast większej liczby starszych bibliotekarzy o gotowych i wysokich kwalifikacjach. Przyjęto tedy częściowo miejscowe młodsze siły naukowe, studentów Studium Księgoznawstwa i Bibliotekarstwa Uniwersytetu Łódzkiego, którzy wewnątrz Instytutu podlegali praktycznemu przeszkoleniu i rozwijali się - z dobrym wynikiem - w samodzielnej pracy. Różnorodność zaś działań wykonywanych w PIK przy nielicznym zespole pracowników żądała od każdego z nich rozległego zakresu zainteresowań i umiejętności.

W rezultacie personel PIK stanowi: 8 osób z tytułem naukowym (3 doktorów i 5 magistrów), 1 pracownik z tytułem zawodowym (inżynier), 4 asyistentki tj. studentki bliskie magisterium (zwłokę w uzyskaniu jego powodował do lata 1949 brak rozporządzenia o magisterium z bibliotekoznawstwa), 3 młodszy studenci U. Ł. oraz 1 magazynier.

W sierpniu 1946 liczył PIK 1 pracownika, we wrześniu 3 pracowników, w październiku 5, listopadzie 7, grudniu 11, od stycznia 1947 - 12, od marca - 13, od maja - 14.

od lipca - 16, we wrześniu 1947 komplet 17 osób. Praca zespołowa w komplecie 17-osobowym trwała w sumie - do sierpnia 1949 r. - 32 miesiące. Po odliczeniu urlopów wypoczynkowych oraz zdrowotnych i nieobecności z powodu chorób (które prześladowały zwłaszcza młodszych, wojną wycieńczonych pracowników i powodowały dłuższe przerwy w ich pracy) - efektywny wymiar pracy zespołowej 17 osób wynosi w okresie sprawozd. 26 miesięcy.

2. Wyliczenie pracowników.

a) Pracownicy naukowcy:

1. Adam Łyszkowski, dr fil., dyrektor, 3 gr. up. (mianowany 1 VII 1946 w V gr. z dod. nauk., objął stanowisko 1 VIII 46; dn. 1 I 47 - IV gr.; przeszerogowany 1 II 48 do 3 gr. z dod. kierown.).
2. Helena Hleb-Koszańska, dr fil., prow. kustosz, 4 gr. up. (mianowana 1 XI 46 w VI gr. z dod. nauk.; objęła stanowisko 1 I 47; dn. 1 II 48 - 4 gr. z dod. służb. kier. działu).
3. Witold Nowodworski, mgr fil., prow. kustosz, 5 gr. up. (mianowany 1 III 48 z dod. służb. kier. działu).
4. Maria Dembowska, mgr fil., prow. adiunkt, 5 gr. up. (mianowana 1 IX 46 prow. bibliotekarzem w VII gr. z dod. nauk.; 1 II 48 prow. adiunkt z dod. służb. kier. działu).
5. Janina Gruszecka, mgr fil., prow. adiunkt, 5 gr. up. (od 1 IX 47 kontr. asystent w VII gr.; od 1 V 48 dod. nauk.; mianowana 1 X 48 prow. adiunktem).
6. Janina Czerniatowicz, dr fil., prow. adiunkt, 5 gr. up. (mianowana 1 X 48).
7. Maria Michałowska, mgr fil., prow. asystent, 6 gr. up. (mianowana 1 VII 47 w VIII gr.; od 1 II 48 - 6 gr.).
8. Krystyna Piątkowska, mgr fil., prow. asystent, 6 gr. up. (od 1 III 47 kontr. asystent w VIII gr.; od 1 VIII 47 dod. nauk.; 1 II 48 - 6 gr.; mianowana 1 X 48).
9. Polagia Girwiłówna, prow. asystent, 6 gr. up. (od 16 IX 46 kontr. asystent w VIII gr.; mianowana 1 XI 48).
10. Ksenia Kostenicz, prow. asystent, 6 gr. up. (od 16 XI 46 kontr. asystent w VIII gr.; mianowana 1 XI 48).
11. Zofia Makowiecka, prow. asystent, 6 gr. up. (od 1 XII 46 kontr. asystent w VIII gr.; mianowana 1 X 48).
12. Krystyna Suffczyńska, prow. asystent, 6 gr. up. (od 1 X 46 kontr. asystent w VIII gr.; mianowana 1 XI 48).

b) Pracownicy administracyjni:

13. Krystyna Boska, inż., kontr. pracownik umysłowy, VIII gr. up. (od 1 IV do 31 VII 48 i od 1 X 48).
14. Wiesław Mincer, kontr. pracownik umysłowy, IX gr. up. (od 1 XI 46).
15. Teresa Skibniewska, kontr. pracownik umysłowy, X gr. up. (od 16 XI 46).

16. Halina Spiszówna, kontr.pracownik umysłowy, X gr.up. (od 1 XII 46 - XI gr.; od 1 I 48 - X gr.).

17. Stanisław Łuczyński, przewoźnik, magazynier, IX gr.up. (od 16 XI 46 kontr.magazynier, X gr.; przeniesiony 1 I 48).

c) Pracownicy umowni opłacani ryczałtowo z kredytów rzeczowych:

18. Jan Łuczyński, sprzętacz (od 1 VI 49)

19. Genowefa Zimoń, sprzętaczka (od 1 III 49).

Nadto pracowali (zwolnieni przeważnie na własną prośbę):

Szczepan Rajmunda Gostkowska, od 1 VII 47 do 29 II 48, kontr.referendarz - VII gr.up.

Jaruzna Danika Kraszewska, od 1 VIII do 30 IX 48, kontr.pracownik umysł. - X gr.up.

Kazimierz Łuczyński, od 1 VI do 30 XI 47, kontr.woźny - XII gr.up.; od 1 XII 47 do 31 V 49 sprzętacz opłacany ryczałtowo z kredytów rzeczowych.

Zofia Ormęńska, od 1 II do 28 II 49, sprzętaczka opłacana ryczałtowo z kredytów rzeczowych.

Roman Pastusiak, od 16 IX do 30 XI 46, kontr.woźny - XI gr.up.

Krzyszyna Potocka, mgr fil., od 1 V 47 do 31 VII 48, kontr.asystent - VIII gr.up.

Maria Renard, od 16 XI 46 do 31 III 48, kontr.pracownik umysł. - VII gr.up.

Maria Stopień, od 1 VIII do 30 IX 48, kontr.pracownik umysł. - IX gr.up.

Ważniejsze wydarzenia osobowe:

Dr H.Hleb-Koszańska korzystała w maju 1949 z jednomiesięcznego urlopu naukowego dla pracy w Krakowie nad bibliografią J.Lelewela.

Mgr E.Płodkowska złożyła 18/19 XI 48 państwowy egzamin bibliotekarski I kateg.

Asyst.K.Skłodowska uczestniczyła we wrześniu 1948 w Międzynarodowym Kursie Wakacyjnym dla bibliotekarzy zorganizowanym przez UNESCO-IFLA w Manchesterze i Londynie.

Asyst.K.Suffczyńska odbyła w czasie 25 IV - 26 V 48 praktykę w Wydziale Książki i Czytelnictwa TUL w Warszawie (pod kier.Wandy Dąbrowskiej) w celu poznania metod pracy bibliograficzno-adnotacyjnej. Uczestniczyła w dn.24-28 I 49 w Kursie ideologiczno-zawodowym, zorganizowanym w Otwocku przez Ośrodek Doskonalenia Kadr Pracowniczych Ministerstwa Oświaty.

St.Łuczyński został odznaczony w lipcu 1948 Srebrnym Krzyżem Zasługi za zasługi na polu pracy zawodowej i społecznej.

Pracownicy PIK należą gremialnie do Związku Nauczycielstwa Polskiego (Sekcja Szkół Wyższych i Instytutów Naukowych), do Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, niektórzy nadto do Tow.Miłośników Książki w Krakowie.

Wewnątrz PIK działała Kasa Koleżeńska.

Mgr WITOLD NCWODWORSKI ogłosił w okresie powojennym:

Bibliografia pomorska.-Jantar R.4:1946 z.2,3; R.5:1947 z.2; R.6:1948 z.1,2,3/4.
Zestawienie i wnioski [o stosunku nauki do religii].-Tygodnik Powszechny R.2:
1946 nr 25.

Rola kulturalna Bydgoszczy.-Tamże R.3:1947 nr 7.

Statystyka piśmiennicza Instytutu Bałtyckiego.-Jantar R.5:1947 z.1. Przedruk
w wydawnictwie: Instytut Bałtycki redivivus.Gdańsk 1947.

Bibliografia wydawnictw [Instytutu Bałtyckiego] za lata 1945-47.-W: Instytut
Bałtycki.Sprawozdanie z działalności w r.1947... Gdańsk 1948.

Zob.też Rozdział V.

W r.akad.1948/49 prowadził jako starszy asystent przy Katedrze Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Łódzkiego Świeżenia z bibliografii i katalogu rzeczowego. Wykłady biblio-
grafii na kursie bibliotekarstwa naukowego PIK w Łodzi w maju i czerwcu 1948 r. Wy-
kłady o kompozycji książki oraz o źródłach informacji o książce na kursie dla kierow-
ników bibliotek gminnych w listopadzie 1948 zorganizowanym przez Kuratorium Okręgu
Szkolnego Łódzkiego (2 turnusy).

Wygłosił referat zasadniczy na konferencji w sprawie szkolnictwa bibliotekars-
kiego i księgarskiego w Warszawie dnia 13 grudnia 1948.

Pracuje w bibliotekarstwie od r.1932. Od 15 IX 1945 - 1 III 1947 Bibliotekarz
Wydziału Pomoroznawczego Instytutu Bałtyckiego; 1 III 47 - 1 III 48 Kierownik Wy-
działu Bibliotecznego tegoż Instytutu. Od 1 III 48 - 1 II 49 konsultant w sprawach
Biblioteki Instytutu Bałtyckiego.

Członek Polskiego Towarzystwa Historycznego. W r.1947/48 zastępca delegata Koła
Bydgoskiego do Zarządu Głównego Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich.

Mgr MARIA LEMBOWSKA ogłosiła:

Życiorysy w Polskim Słowniku Biograficznym T.4 i 5: Czacki Michał Hieronim,
Czacki Michał,Dąbski Stanisław,Dobrycz Stefan.

Indeks alfabetyczny do "Dodatków" Estreichera Bibliografii Polskiej.Warszawa
1942 [pewielanej].

Rec.: Katalog Biblioteki [Wyd.] Szkoła Główna Handlowa w Warszawie. 1.Nauki eko-
nomiczne i handlowe. Oprac.A.Krodek. Warszawa 1939-1945.-Prze-
gląd Biblioteczny R.14:1946.

Biblioteka OO Cystersów w Mogile.-Tamże.

Biblioteki polskie po wojnie.-Wiedza i Życie R.16:1947 nr 1/2.

Zob.też Rozdział V.

Jako asystentka wolontariuszka przy Katedrze Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu
Łódzkiego prowadzi od 1 XII 1947 Świeżenia z katalogowania alfabetycznego. Wykłady
i Świeżenia z katalogowania alfabetycznego na kursie bibliotekarstwa naukowego PIK
w maju i czerwcu 1948 r.

Odczyty i referaty: Stan bibliotek polskich - na Zebraniu Delegatów Kół Związk-
u Bibliotekarzy i Archiw.Polskich w Warszawie 13 V 1946; o Państwowym Instytucie
Książki w ramach Świąta Oświaty w Radio Łódzkim 2 V 1947; Księgoznawcze przysposobie-
nie młodzieży szkolnej.Analiza nowych programów nauczania. - W Kole Łódzkim Związku
Bibliot. i Archiw.Polsk. 17 III 1948.

Pracuje w bibliotekarstwie od r.1937 w Bibliotece Ordynacji Zamojskich w Warsza-
wie. Od 1 XI 1942 - 1 VIII 1944 i od 16 VII 1945 - 31 VIII 1946 w Bibliotece Narodo-
wej w Warszawie.

W latach 1946 do 1949 zastępca członka Zarządu Głównego Związku Bibliot. i Ar-
chiv.Polskich.

Mgr JANINA GRUSZEWSKA ogłosiła:

Słownik Geograficzny Państwa Polskiego.-Kwart.Hist.R.47:1933 T.2 z.4.

Le Nouveau Dictionnaire Géographique de la Pologne.Varsovie 1934.

Le Nouveau Dictionnaire Géographique de l'Etat Polonais.-Balticoslavica T.2 1936.

Województwo Nowogrodzkie.-Spółnota pracy.R.5:1936 nr 7.

Rec.: Baruch M.: Warszawa średniowieczna.1929.-Roczniki Dziejów Społecznych
i Gospod. T.2:1932 i 1933.

Nazarevski V.V.: Histoire de Moscou depuis les origines jusqu'à nos
jours.1932.-Roczniki Dziejów Społ. i Gospod.T.3:1934.

Współdział w opracowaniu: Almanach Polski 1935. Red. St. Arnold. Warszawa 1935 (Pozdźdżaki; Ogólna administracja Państwa. Żegluga morska).
Rekonstrukcja 2 planów Starej Warszawy (współ z S. Szymkiewiczem). -
W: Natanson Leski J., Atlas historyczny szkolny. Dzieje Polski.
Warszawa 1936.

Zob. też Rozdział V.

Od r. 1931 do 1 IX 1939 praca w Redakcji Słownika Geograficznego Państwa Polskiego w Warszawie.

Wykłady na kursie bibliotekarstwa naukowego PIK w Łodzi - 1948 r.: Bibliotekarstwo w ZSRR, Fotografia w bibliotekarstwie ze specjalnym uwzględnieniem techniki mikrofilmowej.

Członek Polskiego Towarzystwa Historycznego.

Dr JANINA OZERNIATOWICZ ogłosiła:

Komizm w twórczości Menandra. - Charakteria Gustavo Przychocki a discipulis oblati. Warszawa 1934.

Neoplutoponeros w komedii attyckiej. - Eos 1947.

Możliwości restytucji księgozbiorów filologicznych. - Eos 1940-1946.

Zagadnienie książki na terenie międzynarodowym. - Przegl. Bibliot. R. 14:1946.

Zob. też Rozdział V.

Wykłady: Katalog alfabetyczny i rzeczowy - Kurs bibliotekarski, Biały-stok 1945. Ćwiczenia zlecone z języka greckiego na Uniwersytecie Warszawskim od r. 1947.

Odczyty: Akcja zabezpieczania księgozbiorów w ramach Ministerstwa Oświaty - Koło Warszawskie ZB i AP, 1948; Eurypides w komedii attyckiej - Polskie Tow. Filologiczne, 1948.

Ocena pracy W. Markowskiej "Mity antyczne" dla Inst. Wydawn. "Książka" 1947.

Pracuje w bibliotekarstwie od r. 1937. Od 15 III 1945 - 15 VI 1945 Biblioteka Miejska w Białymstoku; 1 VII - 1 XII 1945 Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie; 1 XII 1945 - 30 IX 1948 Ministerstwo Oświaty, Naczelna Dyrekcja Bibliotek.

Członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Filologicznego od r. 1945.

Mgr MARIA MICHAŁECKA

Utwory drukowane zob. Rozdział V.

Wykłady: Zasady doboru księgozbioru w bibliotekach dla dzieci, - Kurs bibliotekarski w Liceum Pedagogicznym w Zgierzu (czerwiec 1947); toż oraz Po-dział piśmiennictwa. - Kurs dla kierowników bibliotek gminnych w listopadzie 1948 zorganizowany przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego.

Odczyty: Mieczysław Romanowski + odczyt w Polskim Radiu (1938 r.). Jerzy Libert - audycja literacka w Polskim Radio (1939 r.). Biblioteki dla dzieci i młodzieży w Łodzi - Koło Łódzkie ZB i AP, 1947 r.

Udział w organizacji wystawy PIK 1-8 maja 1949.

Pracuje w bibliotekarstwie od 1938 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Łodzi do 1939 r. i od 1945 - 31 III 1947; w Bibliotece Uniwersyteckiej w Łodzi od 1 IV - 30 VI 1947.

Mgr KRYSZYNA PIENKOWSKA

Utwory drukowane zob. Rozdział V.

Pracuje w bibliotekarstwie od r. 1938 w Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy. Od 15 III 1945 - 1 III 1947 w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Łodzi.

PELAGIA GIPWICÓWNA

Utwory drukowane zob. Rozdział V.

Od 20 V 1941 - 10 III 1946 pracowała w Bibliotece Miejskiej w Dyneburgu.

KSERBIA KOSTERNICZ ogłosiła:

- Z. książki w nowości klasyków polskich.-Książka i Kultura R.2:1946 nr 11.
Rec.: Tuwim J.: Ispenia Puszkina.-Tamże nr 1/3.
Kraszewski J.J.:Stara baśń.-Tamże.
Tokwiński S.: Zagadnienie samorządu w świetle doświadczeń demokracji ludowej.-Tamże nr 4/6.
Giebułtowicz J.: Odpowiedzialność przestępców wojennych w świetle prawa narodów.-Tamże.
Majdanek.-Tamże.
Skierski K.Z.: Sztuka umierania.-Tamże nr 7/9.
Rudnicki A.: Major Hubert z Armii Andersa.-Tamże.
Wojciechowski M.i Z.:Polska Piastów,Polska Jagiellonów.-Tamże nr 10.
Łeśnodorski B.: Konstytucja 3 maja jako dokument Oświecenia.-Tamże.
Tokstoj A.: Droga przez mękę.-Tamże nr 11.
Iwaszkiewicz J.: Nowa miłość.-Tamże nr 12.
Hertz P.: Dwie podróże.-Tamże R.3:1947 nr 3.
Idzie nowe.-Tamże nr 7/8.

Zob.też Rozdział V.

Od 1 XII 1945 - 15 XI 1946 pracowała w Biurze Badania Czytelnictwa Spółdzielni Oświatowo-Wydawniczej "Czytelnik". W r.1947 opracowywała materiały tegoż Biura oraz teksty do filmów w Dziale Oświatowym Instytutu Filmowego.

ZOFIA MAKOWIECKA ogłosiła:

- Książki ulubione:H.Sienkiewicz - Trylogia.-Bibliotekarz R.13:1946 nr 4.
Młodzież o Sienkiewiczu.-Książka i Kultura R.2:1946 nr 7/9.
Z prac I[nstytutu] B[adania] C[zytelnictwa] w terenie.- Tamże.
Powroty do książek.-Twórczość R.2:1946 z.11.
Rec.: Nowicki A.: Podróż do świętej ziemi.-Książka i Kultura R.2:1946 nr 1/3.
Sienkiewicz H.: Krzyżacy.-Tamże.
Grycz J.: Bibliotekarstwo praktyczne.-Tamże nr 4/6.
Rymkiewicz W.;Tuhan B.: Człowiek o dwóch twarzach.-Tamże.
Szelburg-Zarembina E.: Lech,Czech i Rus.-Tamże.
Broniewska J.: Czolg porucznika Kukułki.-Tamże.
Ruth-Buczowski M.: Warszawski dowcip w walce.-Tamże nr 7/9.
Meissner J.: L jak Lucy.-Tamże.
Meissner J.: Żądło Genowefy.-Tamże.
Chałasiński J.: Społeczna genealogia inteligencji polskiej. - Tamże nr 10.
Nikodym O.: Spójrzmy w głębinę myśli.-Tamże.
Makarenko A.: Poemat pedagogiczny.-Tamże nr 12.
Bryk o "Panu Tadeuszu".-Dziennik Łódzki z 21.I 1947.

Zob.też Rozdział V.

Wykłady na kursie dla kierowników bibliotek gminnych w lipcu 1948 zorganizowanym przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego: Rodzaje i główne kierunki piśmiennictwa; Kryteria oceny i zasady doboru książek dla bibliotek; Źródła wiadomości o książkach; Struktura książki.

Na międzynarodowym kursie bibliotekarskim UNESCO-IFLA,IX 1948,wygłosiła referat: L'organisation des bibliothèques populaires en Pologne.

Od 1 XII 1945 do 30 XI 1946 pracowała w Biurze Badania Czytelnictwa Spółdzielni Oświatowo-Wydawniczej "Czytelnik". W r.1947 opracowywała materiały tegoż Biura oraz teksty do filmów w Dziale Oświatowym Instytutu Filmowego.

KRYSTYNA SUFICZYŃSKA ogłosiła:

Książki ulubione: S. Żeromski - Ludzie bezdomni, Syzyfowe prace. - Bibliotekarz
R. 15: 1946 nr 4.

Zob. też Rozdział V.

Od 1 XI 1945 do 1 III 1946 pracowała w Biurze Badania Czytelnictwa Spółdzielni Oświatowo-Wydawniczej "Czytelnik".

WIESŁAW MINGER - zob. Rozdział V.

Przewodniczący Koła Pracowników Książki Studentów Uniwersytetu Łódzkiego.

TERESA SKIBNIEWSKA - zob. Rozdział V.

HALINA SPISZOWNA - zob. Rozdział V.

Sekretarz Koła Naukowego Pracowników Książki Studentów Uniwersytetu Łódzkiego.

C. STOSUNKI INSTYTUTU NA ZEWNĄTRZ

1. Notyfikacja Instytutu

O powstaniu PIK zawiadomił na początku jego Komunikat 1 skierowany do ok. 1000 bibliotek, księgarń i innych pokrewnych instytucji oraz zainteresowanych osób w kraju i za granicą (w tłumaczeniu). Dalszą służbę notyfikacji pełniły wydawnictwa PIK rozsyłane stale lub okazowo, od Biuletynu nr 1 zaczynając. Pojawiały się o PIK wzmianki w prasie krajowej (podawane przez PAP) oraz komunikaty i artykuły w czasopiśmie fachowych krajowych i zagranicznych.

Pracownicy PIK wygłaszali edycje o Instytucie: A. Łysakowski 15 IV 1946 na zebraniu Prezydium Rady Książki w Warszawie (projekt organizacji); 18 IX 46 - zebranie plenarne Rady Książki; 30 XI 46 - Koło Związku Bibliot. i Archiw. Polskich w Łodzi; 12 V 1947 - Zebranie Delegatów Kół ZB i AP w Toruniu. M. Dembowska 2 V 47 w Polskim Radio w Łodzi w ramach Święta Oświaty. H. Hleb-Koszańska 6 V 49 w Sekcji Dokumentacji Konwersatorium Naukoznawczego w Krakowie. Działalność PIK referowały także osoby z nim współpracujące, jak: A. Bocheński 13 XI 48 w Kole Gdańskim ZB i AP, Wł. Skoczylas 29 XI 48 w Kole Lubelskim. Ponadto ze strony PIK wygłaszano krótkie komunikaty o jego działalności przy okazji różnych zjazdów naukowych. Wreszcie dyrektor PIK zaznajamiał w ustnych przedstawieniach o celach i działalności Instytutu szereg wybitnych osobistości ze świata polityki kulturalnej w Polsce.

Stosowana przez PIK metoda ankietowa (cztery wielkie ankiety: czytelnicza, bibliograficzno-dokumentacyjna, o przysposobieniu czytelniczym młodzieży, osobowa) przyczyniała się ubocznie również do rozpowszechnienia wiadomości o Instytucie.

Zwiedzanie Instytutu - grupowe obejmowało łódzkie zespoły bibliotekarzy i studentów. Z zamiejscowych grup: członkowie Bibliot. Komisji Normalizacyjnej (która tu odbywała zebrania) i uczestnicy Kursu Bibliot. ze Spały. Indywidualnie zwiedzały PIK osoby miejscowe oraz przybywające z innych miast Polski, a także kilku bibliotekarzy zagranicznych, którzy bawili w Polsce (Dr V. Cejchan i dr C. Rihas z Pragi, E. Greenaway z Baltimore - USA, G. Krogh-Jensen, D. Lange oraz dr R. Edelmann z Kopenhagi, L. Guisnier z Paryża).

Publiczności łódzkiej przedstawił Instytut swą działalność na wystawie urządzonej wspólnie z Biblioteką Uniwersytecką w Łodzi w "Tygodniu Oświaty, Książ-

ki i Prasy" 1-8 maja 1949 pod nazwą "Bibliotekarstwo w służbie społecznej". Wystawę tę zwiedziło ponad 4000 osób, którym udzielano wyczerpujących objaśnień.

W rezultacie tych starań wiadomości o PIK z pierwszego źródła dotarły - szacunkowo licząc - do siedmiu tysięcy instytucyj i osób (biblioteki, bibliotekarze i archiwiści, nauczyciele, wydawcy i księgarze, instytucje naukowe i oświatowe, redakcje czasopism itd., bez wliczających wystawę).

2. Współpraca z instytucjami w kraju.

Celem Instytutu jest nie tylko wykonywać zadania bezpośrednio własnymi siłami, ale również - planować i ogólnikowo, uzgadniać i popierać zamierzenia i prace bibliologiczne i bibliograficzne, podejmowane w bibliotekach, pracowniach bibliograficznych, zakładach naukowych i społecznych na obszarze całego Państwa, a nadto powierzać wykonanie oznaczonych prac poszczególnym osobom jako współpracownikom Instytutu i tworzyć w razie potrzeby Komisje dla opracowania określonych zagadnień. Ta zasada pracy prowadziła do nawiązania łączności w sprawach naukowo-organizacyjnych lub badawczych z licznymi instytucjami; inne znowu zwracały się same do Instytutu o wykonanie oznaczonych prac. Wymienia się poniżej instytucje ważniejsze oraz takie, z którymi utrzymywał PIK kontakt częstszy bądź żywszy:

a) Centralne instytucje państwowe:

Biuro Studiów przy Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (zagadnienia czytelnictwa).

Prezydium Rady Ministrów:

Biuro Organizacji i spraw osobowych (wykazy wydawców, sieć naukowych bibliotek w Warszawie).

Komisja do Spraw Odbudowy Nauki Polskiej (produkcja mikrofilmów, pomnażanie zbiorów).

Polski Komitet Normalizacyjny (współpraca rzeczowa w sprawach normalizacji).

Ministerstwo Oświaty:

Naczelna Dyrekcja Bibliotek (opracowywanie szeregu spraw przez nią zleconych).

Departament II i III (programy szkolnictwa w zakresie księgoznawczym, przysposobienie czytelnicze młodzieży).

Departament IV. Wydział Nauki (organizacja bibliotek specjalnych, podręczniki bibliotekarskie).

Departament V Oświaty i Kultury Dorosłych (przewodnik lektury o Polsce i świecie współczesnym).

Wydział Archiwów Państwowych (bibliografia, wykazy archiwistów).

Ministerstwo Kultury i Sztuki (organizacja PIK, zestawienia bibliograficzne dla współpracy z zagranicą, projekt wystawy książek, spis drukarni).

Ministerstwo Przemysłu i Handlu (instrukcje dla bibliotek szkolnych).

Rada Książki do r. 1947 (organizacja PIK jako biura studiów Rady wg uchwały z 18 IX 46 r., narodowy komitet dokumentacji).

Komitet Upowszechnienia Książki (dyskusja o planach wydawniczych; złożono konkretny projekt włączenia PIK do prac KUK).

Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (kartoteka wydawnictw powojennych).

b) Instytucje i związki społeczne:

Wojewódzki Komitet Biblioteczny w Łodzi: przedstawiciel PIK od r. 1948 -

dr H. Hleb-Koszalska, nast. mgr M. Michalecka

Miejski Komitet Biblioteczny w Łodzi: przedstawiciel PIK - mgr K. Pieńkowska.

- Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich (organizacja PIK, wydawnictwa Związku, asilanie artykułami i recenzjami czasopism Związku, współdziałanie Referatu Bibliograficznego Związku z PIK, terminologia archiwalna, wstępy do listów znormalizowanych).
- Polskie Towarzystwo Wydawców Książek oraz poszczególni wydawcy (muzeum książki, kartoteka wydawców, typy wydawnicze piśmiennictwa popularno-naukowego, dołączenie "wkładek bibliograficznych" do wydawnictw, ocena wydawnictw, publikowanie dzieł bibliologicznych).
- Związek Księgarzy Polskich (kartoteka wydawnictw powojennych, "Przewodnik Bibliograficzny", kartoteka księgarzy, zakupy w poszczególnych księgarniach i antykwariach).
- Związek Nauczycielstwa Polskiego (przysposobienie księgoznawcze młodzieży szkolnej).
- TURIL (piśmiennictwo popularno-naukowe, bibliografia adnotacyjna: "Przewodnik Lit. i Nauk").
- Spółdzielnia Wydawn.-Ośw. "Czytelnik" (badanie czytelnictwa; praktyka naukowa w PIK w czasie od 11 IX do 30 X 1947 pracownika "Czytelnika" Mieczysława Ubysza w zakresie zagadnień bibliografii krytycznej).
- Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej (wymiana wydawnictw z ZSRR).

c) Towarzystwa i zakłady naukowe:

- Zakład Księgoznawstwa i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego: współpraca szczególnie bliska polegała na tym, że 3 pracownicy PIK prowadzili wykłady i ćwiczenia zlecone przy Katedrze Prof. J. Maszkowskiego; kilku pracowników PIK było słuchaczami Studium Bibliotekoznawstwa; wszyscy studenci tego Studium kształcili się na materiałach naukowych zgromadzonych w PIK (urządzenie ćwiczeń i pokazów, lektura dzieł fachowych) i częściowo odbywali w PIK praktykę bibliotekarską.
- Polska Akademia Umiejętności (wydanie bibliografii filozoficznej, pracownicy książki w "Polskim Słowniku Biograficznym").
- Instytut Bibliograficzny przy Bibliotece Narodowej (podział czynności; bibliografia bibliografii, kartoteka wydawnictw powojennych).
- Sekcja Bibliologiczna Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy (opracowywanie zbiorów księgoznawczych).
- Główny Instytut Pracy P.K.P.G., Centrum Dokumentacji Naukowo-Technicznej (organizacja dokumentacji w Polsce).
- Polskie Towarzystwo Archeologiczne (kompozycja czasopisma, zagadnienie katalogu centralnego).
- Inne instytuty i towarzystwa naukowe (wykaz i specjalizacja bibliotek, bieżące bibliografie specjalne, wyposażenie dokumentacyjne, pośrednictwo w nawiązaniu stosunków kulturalnych z zagranicą poprzez ambasady i Poselstwa polskie).

d) Biblioteki naukowe i powszechne.

(Centralny katalog bibliologii, specjalizacja bibliotek naukowych, Bibliotekarska Komisja Normalizacyjna, ankieta czytelnicza, dokumentacja bibliotek, bibliografia specjalna, poradnictwo, wypożyczanie międzybiblioteczne, wymiana dubletów, spisy drukarni).

e) Redakcje czasopism.

(Publikacja bibliografii, wymiana międzynarodowa, indeksy czasopism).

3. Łączność z poszczególnymi osobami w kraju.

PIK nawiązywał w tym obrębie łączność różnego stopnia. Zainteresowanym osobistościom wysyłał okazowe egzemplarze wydawnictw własnych. Przyjmował od różnych osób kwerendy bibliograficzne. Bibliotekarze i archiwiści wypełniali kwestionariusz bio-bibliograficzny. Udzielano im informacji i porad fachowych oraz lektury. Współpraca autorska z niektórymi bibliotekarzami polegała na tym, że PIK zachęcał do podjęcia prac, pomagał metodologicznie w ich wykonaniu, oceniał gotowe prace, starał się o ich opublikowanie, udzielał subwencji. Ostatnio napływały zgłoszenia do organizowanych Komisji w zakresie nauki o książce. Bibliotekarze bibliotek powszechnych w całym kraju pracowali nad ankietą czytelnictwa PIK (najlepsze elaboraty nagrodzono). Trwała współpraca skupiała się przy centralnym katalogu bibliologii (ok. 70 osób z różnych bibliotek); należy zanotować większy wkład pracy ob. dr Z. Ciechanowskiej, mgr F. Jurewiczówny, dr St. Namaczyńskiej, dr K. Remerowej, mgr T. Ziółkowskiego. Ścisłejszy krąg współpracowników twórczyli członkowie Bibliotekarskiej Komisji Normalizacyjnej, szczególnie referenci i koreferenci poszczególnych zagadnień, ob. mgr J. Augustyniak, dr J. Baumgart, dr J. Berger-Mayerowa, I. Biskupska, dr A. Bocheński, Wł. Borkowska, Wanda Dąbrowska, Z. Dylik, H. Handelsmanówna, Z. Hryniewicz, dr A. Knot, dr B. Kocowski, J. Kossonoga, inż. T. Laskiewicz, doc. A. Lewak, W. Lubecka, mjr T. Makowski, prof. B. Olszewicz, mgr W. Pawlikowski, H. Pliszczyńska, dr W. Preisner, L. Protschke, mgr J. Rappé, dr W. Sokołowska, mgr Wł. Skooczyła, M. Wilczyńska, prof. A. Wojtkowski, mgr W. Zachorowski. Najbliższe grono współpracowników PIK stanowili wykonawcy niektórych zadań w dłuższym okresie czasu, a mianowicie ob. dr M. Arnoldowa, kust. M. Dzikowski, M. Głowińska, Z. Kossonogowa, H. Lipska, M. Małachowska-Staszeliś, H. Murasiewiczowa, dr J. Pelcowa, St. Skwirowska, M. Stopień, I. Treichel, mgr H. Walterowa, J. Zahorska.

Wszystkim, którzy udzielili swej współpracy Instytutowi, składa dyrekcja serdeczne podziękowanie.

4. Stosunki z instytucjami księgoznawczymi za granicą.

Państwowy Instytut Książki, dążąc do zgromadzenia piśmiennictwa fachowego z całego świata i do dokumentowania najnowszych postępów zagranicznych w dziedzinie księgoznawczej dla dobra urzędzeń krajowych, starał się przede wszystkim o wymianę wydawnictw bibliologicznych, co stanowi podstawę stosunków naukowych. Zwracano się więc drogą uzgodnioną z Ministerstwem Oświaty, zasadniczo przez Ambasadę Rządzoną Polskiej, z propozycją wymiany wydawnictw do zwyż 300 instytucji w 47 krajach. Z czasem zaczął PIK otrzymywać także propozycje od instytucji zagranicznych. Pozytywne stosunki wymienne ustaliły się ostatecznie z 157 instytucjami w 33 krajach.

Księgoznawczą łączność rzeczową nawiązano z ok. 40 instytucjami lub poszczególnymi osobami za granicą. Najżywszą współpracę wywiązała się z Międzynarodową Federacją Dokumentacji oraz z Czechosłowacją i Bułgarią. Współdziałanie fachowe z zagranicą skupiało się w następujących punktach: opiniowanie międzynarodowych projektów norm katalogowych, bibliograficznych i dokumentacyjnych; wymiana informacji o stanie i ruchu bibliotekarstwa; załatwianie kwerend bibliograficznych, a zwłaszcza - zestawień piśmiennictwa świadczącego o stosunkach kulturalnych Polski z innymi krajami Demokracji Ludowej; pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów bibliograficznych między polskimi i obcymi ośrodkami specjalnych dziedzin naukowych; zwracano się do nas o artykuły do fachowych czasopism zagranicznych informujące o bibliotekarstwie polskim i o PIK; wreszcie prosiła zagranica o reprodukcję tekstów lub międzynarodowe wypożyczenie książek.

D. ORGANIZACJA WEWNĘTRZNA

Struktura organizacyjna i podział czynności PIK z końcem okresu sprawozdawczego:

	Liczba pracowników
<u>Dyrektor</u> - dr A. Łysakowski	1
<u>I. Wydział Dokumentacji</u> - Kier. mgr M. Dembowska (gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów; tworzenie informatoriów źródłowych).	5
1. Centralna Biblioteka Księgoznawcza - mgr K. Pieńkowska W. Mincer	
2. Zbiór tek i kartotek dokumentacyjnych (w tym: karto- teki wydawców i księgarzy, wycinki prasowe) - H. Spiszów- na - nadto pisanie na maszynie.	
3. Centralny katalog dzieł bibliologicznych. } P. Girwiczówna	
4. Kartoteki bibliograficzne. }	
5. Bieżąca bibliografia nauki o książce -	
6. Muzeum Książki i Bibliotekarstwa [zast. mgr M. Michalecka]	
<u>II. Wydział Prac Badawczych</u> - Kier. dr H. Hleb-Koszańska	4
(prowadzenie zasadniczych studiów nad zagadnieniami z zakresu nauki o książce).	
1. Badania nad czytelnictwem - asyst.: Z. Makowiecka . K. i K. Suffczyńska.	
2. Inne badania w Instytucie (m. i. dla celów normalizacji; słownik tematów katalogu przedmiotowego) - K. Kostenicz	
3. Referaty publikowane nowych czasopism i książek obcych i polskich z bibliologii - wykonuje cały zespół PIK.	
4. Opieka nad badaniami bibliologicznymi, prowadzonymi po- za PIK przez Instytucje i osoby (inicjowanie, popiera- nie, ocena).	
<u>III. Wydział Prac Stosowanych</u> - Kier. mgr W. Nowodworski	2
(planowanie prac do użytku praktycznego, poradnictwo, informa- cje na podstawie doraźnych studiów)	
1. Organizacja i normalizacja pracy bibliotek i innych zakładów księgoznawczych.	
2. Zagadnienie szkolnictwa zawodowego (programy, pomoce, kursy).	
3. Organizacja sieci ośrodków bibliografii i dokumenta- cji specjalnej (różne dziedziny nauki).	
4. Udzielanie porad i ocen fachowych i informacji biblio- graficznych - mgr M. Michalocka.	
<u>IV. Wydział Wydawnictw</u> - Kier. mgr J. Gruszecka	1
1. Prowadzenie wykonania wydawnictw własnych PIK.	
2. Rozdział wydawnictw oraz druków zbędnych w kraju.	
3. Wymiana wydawnictw z zagranicą (nawiązywanie łączności).	
4. Inicjowanie i publikowanie prac bibliologicznych przez inne wydawnictwa poza PIK.	

Oddział PIK w Warszawie -

1

Racjonalne wydawnictw powojennych; zbieranie materiałów do zestawień bibliograficznych; załatwianie spraw bieżących w Warszawie -
dr J. Szerpiatowski.

Sekretariat - Kier. inż. K. Boska

3

Sprawy gospodarcze, Kasa - inż. K. Boska.
Korespondencja i rejestratura - T. Skibniewska.
(Pisanie na maszynie - H. Spiszówna zob. wyżej).
St. magazynier - St. Łuczynski.

Razem pracowników 17

Poszczególne pracownicy młodszy zatrudnieni byli poprzednio w innych także referatach celem zapoznania się z różnorodną całością prac PIK.

Z osób, które pracowały dawniej czas dłuższy w PIK: mgr Pabocka zajęta była w Wydz. Dokumentacji. M. Renardowa i Sz. Gostkowska prowadziły kolejno Sekretariat.

Prace wspólne całego zespołu: lektura czasopism bieżących dla sprawozdań bibliograficznych oraz katalogowanie zbiorów.

Odbywały się częste konferencje wewnętrzne bądź kierowników wydziałów bądź wszystkich pracowników; omawiano na nich program, metody i wyniki pracy Instytutu.

Poszczególne wydziały PIK i większe referaty prowadziły kroniki swych czynności.

E. A D M I N I S T R A C J A

1. Korespondencja.

Rozległe stosunki PIK z instytucjami i osobami dawały korespondencję obfitą:

	Pisma wpływające	Pisma wysłane
Rok 1946 (3 mies.)	121	269
" 1947	1006	1668
" 1948	1688	2183
" 1949 (do 15 IX)	1107	1298

Ilość korespondencji przychozącej i wychodzącej nie obejmuje wysyłki wydawnictw; pisma wysyłane w jednakowym brzmieniu, a w licznych egzemplarzach podane są jako jedna pozycja.

2. Lokal.

Jak wspomniano, w okresie powstania PIK nie było dlań lokalu w Warszawie. Zapadła przeto decyzja tymczasowego pomieszczenia Instytutu w Łodzi, w 3 pokojach (w tym jedna duża sala), użyczonych przez Uniwersytet Łódzki. W tym miejscu pozostaje PIK (jako podnajemca Uniwersytetu) do dzisiaj, nie-
zawszy powiększyć stan posiadania o 100%, do 5 pokoi; łącznie 263 m². Przes-
trazeń ta nie wystarcza do racjonalnego urządzenia Instytutu, odbiło się to
głównie na Muzeum Książki, ztómu brak miejsca na pokazanie wszystkich eks-
ponatów w gablotach; nie ma osobnej Czytelni itd. Instytut obliczał swe po-
trzeby na ok. 1000 m².

Ponieważ pomieszczenie to było uważane tylko za prowizoryczne i niewy-
starczające, podjęto od samego początku starania o zyskanie osobnego budynku
bądź w Łodzi bądź w Warszawie dla pracowni PIK oraz na mieszkania dla
jego pracowników. Rzecz ta pochłonięła bardzo dużo wysiłków Instytutu. A mia-
nowicie: W sierpniu 1946 dyrektor Instytutu odbył w Łodzi w sprawie lokalu

konferencję z 15 urzędami i instytucjami. Okazało się, że w Łodzi jest również trudno o lokal dla Instytutu i o mieszkania dla pracowników. Jednakże Instytut nie ustawał w staraniach i poszukiwaniach: odbyły się konferencje z Prezydentem Łodzi i w odpowiednich wydziałach złożono wnioski o przydział lokali lub wskazano nadające się na ten cel obiekty, które Instytut mógłby we własnym zakresie wyremontować, zwłaszcza, że Ministerstwo Oświaty przyznało Instytutowi kredyt inwestycyjny na r.1947 na remont budynku (początkowo w kwocie 2,5 miliona zł., później obniżony do 1600000 zł.). Zwrócono się również do Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich o przekazanie Instytutowi jednego z budynków w Łodzi spośród tych, które mają być zwolnione od kwaterunku wojskowego. Mimo bardzo przychylnego stanowiska Władz Wojskowych i tu spotkał Instytut zawód, gdyż zwolnione gmachy objął Zarząd Miejski. Zwrócono się też do Wydziału Odbudowy Zarządu Miejskiego i jednocześnie prywatnie poszukiwano obiektu do wyremontowania. Obejrzano kilkanaście budynków, lecz były one bądź zbyt zrujnowane i remont ich przekraczałby możliwości finansowe Instytutu, bądź wnioski o przydział były załatwiane odmownie ze względu na opinię Wydziału Odbudowy lub Planowania przestrzennego.

Widząc trudności lokalowe w Łodzi, jednocześnie (w październiku 1946 r.) rozpoczęto poszukiwania w Warszawie, gdzie starano się o przydział gotowego budynku na Instytut i mieszkania - albo odbudowę budynku, a także planowano budowę nowego gmachu dla Instytutu, najlepiej jako pawilonu (skrzydła) przy mającej się wznieść B-ce Narodowej, ze nią uzgodniono.

W Warszawie zgłoszono potrzeby przede wszystkim Dyrekcji Odbudowy, która udzieliła kilkadziesiąt adresów obiektów do odbudowy. Wybrano 2 niewielkie domy przy ul. Kieleckiej (w pobliżu B-ki Narodowej). Woj.Komisja Lokalowa przekazała sprawę do opiniowania przez Biuro Organizacji i Spraw Osobowych w Prezydium Rady Ministrów, czy konieczne jest przeniesienie Instytutu do Warszawy, co dotąd nie było kwestionowane, gdyż statutowo siedzibą PIK miała być stolica.

W sprawie przeniesienia Instytutu do Warszawy Minister Oświaty skierował wniosek do Prezydium Rady Ministrów. Opinia Ministerstwa Odbudowy wskazywała na trudności techniczne przeniesienia Instytutu do Warszawy.

Jednocześnie nie ustawały poszukiwania odpowiedniego lokalu dla Instytutu. Obejrzano znów szereg obiektów m.in.zabytkowych; większość z nich nie nadawała się dla PIK ze względu na znaczne koszty odbudowy. Wystąpiono do szeregu instytucji z propozycją łącznego odbudowania obiektu, zwłaszcza, że został Instytutowi na 1948 r. przyznany kredyt na odbudowę w kwocie 4,5 miliona zł. I te usiłowania zawiódły. Tym nie mniej PIK definitywnie zrezygnował z poszukiwań lokalu w Łodzi i złożył wnioski o przeniesienie kredytów budowlanych do Warszawy. Wykonili się dalsze projekty: budowa baraku, odbudowa części prywatnego domu wzamian za użytkowanie przez szereg lat itd. I to się nie udało ze względu na negatywne opinie Wydziału Budownictwa Szkolnego Min.Ośw. Wreszcie po otrzymaniu nowych adresów z Wydziału Polityki i Inspekcji Mieszkaniowej Zarządu m.st.Warszawy, wybór Instytutu padł na dom przy ul.Miodowej 18, który nadawałby się najlepiej ze wszystkich dotychczas oglądanych na biura i pracownie PIK oraz na mieszkania dla jego pracowników. O dom ten jednakże wcześniej rozpoczęła starania Akademia Stomatologiczna w Warszawie na czasowe pomieszczenie do chwili wybudowania własnego gmachu. Ministerstwo Oświaty wszakże pismem z 27 XII 48 zawiadomiło Instytut, że po ustąpieniu Akademii Stomatologicznej z Miodowej 18 (miała ona uzyskać własny gmach) przewiduje tam ulokowanie PIK. Kredyty budowlane, przeznaczone dla PIK w r.1947 i 1948, zostały użyte przez Ministerstwo na cele innych instytucji.

3. Sprząty i przybory.

Nabyto: 15 biurtek, 7 stołów biurowych, 37 krzeseł, 2 stoliki pod maszynę, 1 stół pod telefon, 1 stół pod prasę, 3 etażerki, 4 szafy do akt, 2 wieszaki, 1 tablica 2 zegary, 52 regały na książki i czasopisma, 12 bloków katalogowych (po 10 szuflad), 2 podstawy pod bloki, 12 gablot muzealnych; 2 maszyny do pisania, 1 numerator, 1 prasę, 1 powielacz, 1 aparat telefoniczny; 6 lamp biurowych, 2 piece szamotowe, 1 piecyk elektryczny, 1 maszynka elektryczna.

4. Fundusze.

WYDATKI
od września 1946 do sierpnia 1949 r. (w złotych)

	1946.....	1947.....	1948.....	1949.....	ogółem.....
I. Wydatki osobowe	225.435	2.369.036	3.346.075	2.956.851	8.697.397
1. Uposażenia pracowników (z wszelk. dodatkami)	158.986	1.843.980	2.977.646	2.876.195	7.856.807
2. Różne świadczenia osobowe (zapomogi, dożywianie itp.)	37.000	259.000	261.760	46.966	604.726
3. Podróże służbowe i przesiedlenia	29.449	66.056	106.669	33.690	235.864
II. Wydatki administracyjne	249.517	570.269	797.749	647.011	2.264.546
1. Pomieszczenie	174.969	436.595	570.354	504.719	1.686.637
a) Meble i urządzenia biblioteki i biur	167.623	322.727	283.354	264.243	1.037.945
b) Komorne	1.000	35.275	120.000	70.000	226.275
c) Opał, światło, woda	1.000	51.772	52.442	14.710	119.924
d) Utrzymanie czystości (wraz z uposażeniem 2 sprzątaczy)	5.346	26.823	114.558	155.766	302.493
2. Wydatki biurowe (zakup maszyn biur., materiałów i przyborów)	55.387	74.000	109.775	62.066	301.228
3. Opłaty pocztowe, telefon. i telegraficzne	5.631	9.000	18.000	39.796	72.427
4. Wydatki rzeczowo-administracyjne	-	30.000	30.000	30.925	90.925
5. Remont i konserwacja nieruchomości	13.530	20.674	69.620	9.505	113.329
III. Zbiory i pomoce naukowe	302.468	591.472	1.956.646	492.615	3.343.201
1. Kompletowanie zbiorów	273.705	480.286	670.985	370.650	1.735.626
2. Konserwacja zbiorów	10.150	96.550	110.000	100.530	307.230
3. Aparaty mikrofilmowe	-	14.042	994.274	-	1.008.316
4. Pomoce techniczne	18.613	70.594	181.387	21.435	292.029
IV. Prace naukowe (organizacyjne i zleczone)	188.646	760.721	691.729	290.954	1.932.050
1. Honoraria za naukowe prace zleczone ^{x)}	38.646	250.000	450.000	285.864	1.024.510
2. Subwencje	150.000	500.000	125.280	-	775.280
3. Esztakcenie pracowników książki	-	10.721	116.449	5.090	132.260
V. Wydawnictwa	74.420	647.482	420.000	555.682	1.697.584
Razem:	1.040.486	4.738.980	7.212.199	4.943.113	17.934.778

^{x)} Bibliotekarska Komisja Normalizacyjna, Centralny katalog bibliologii, kartoteki bibliograficzne, Przewodnik lektury obywatelskiej, badanie czytelnictwa itd.

Państwowy Instytut Książki korzystał z kredytów wyszczególnianych corocznie w Preliminarzu Budżetowym Rzeczypospolitej Polskiej w części 16 Ministerstwa Oświaty Dział 8 Akcja biblioteczna, Rozdział 2. Poza tym w 1947 r. Ministerstwo Oświaty wyasygnowało na urządzenia wewnętrzne 181.000 zł., w 1948 r. Komisja do Spraw Odbudowy Nauki Polskiej (OU, nast.: Prezydium Rady Ministrów) przyznała dotacje: na urządzenie pracowni mikrofilmowej 510.000 zł. i na zakup książek i czasopism naukowych 250.000 zł. PIK korzystał także z kredytu inwestycyjnego w 1948 r.: 760.000 zł. i w 1949 r. do sierpnia 255.126. Nadto uzyskał PIK w roku 1949 z Ministerstwa Oświaty bonu książkowe UNESCO na 200 dolarów.

Doходы PIK za sprzedane wydawnictwa (PKO VII 4828) wyniosły:

w 1948 r.	24.785
w 1949 r. (do 31 VIII)	34.855
<u>R a z e m :</u>	<u>59.613</u>

II. DOKUMENTACJA BIBLIOLOGICZNA

Pierwszym zadaniem Instytutu Książki było urządzenie warsztatu dla prac badawczych i stosowanych w zakresie księgoznawstwa. Rozwinięto przeto działalność dokumentacyjną, aby zgromadzić lub sporządzić i opracować materiały różnego rodzaju potrzebne do pracy. W tym względzie PIK stanowi ośrodek dokumentacji bibliologicznej.

A. BIBLIOTEKA

1. Zakres zbiorów

Biblioteka PIK jest centralną biblioteką księgoznawczą w kraju i jednocześnie warsztatem podręcznym dla prac Instytutu. W skład biblioteki wchodzi dzieła (polskie i obce) z zakresu jak najszerszej pojętej nauki o książce, dzieła z innych zakresów zawierające większe rozdziały poświęcone zagadnieniom księgoznawczym, poszczególne zeszyty różnych czasopism z artykułami księgoznawczymi oraz wydawnictwa podręczne (encyklopedie, słowniki i informatory); poza tym - prace wybitniejszych bibliotekarzy polskich bez względu na temat.

Biblioteka dąży do posiadania kompletu polskich wydawnictw powojennych, a w miarę możliwości i dawniejszych. Przy kupnie wydawnictw zagranicznych na dalszym planie uwzględniano bibliografie specjalne poszczególnych dziedzin.

2. Gromadzenie zbiorów

Książki i czasopisma wpływają do biblioteki PIK drogą: kupna, daru, wymiany z instytucjami krajowymi i zagranicznymi oraz - z księgozbiorów zabezpieczonych na podstawie zarządzenia Min. Oświaty z dn. 25 IV 1946 nr Bibl. 1183/46, zalecającego bibliotekom przekazywanie Instytutowi dzieł księgoznawczych z dubletów ich zasobów i zbiorów zabezpieczonych (Komunikat 3,4). Zakupów zagranicznych dokonuje się głównie na podstawie opinii Komisji utworzonej w myśl zarządzenia Ministerstwa. Ogólny wpływ dokumentów piśmienniczych poza wycinkami, afiszami, drukami akcydensowymi, w woluminach:

Rejestr przybytków:

Eposób nabycia	K	D	W	Z	Inne wpływy	Razem
1946	2627	326	-	1415	-	4368
1947	1135	1484	1076	3429	4	7128
1948	691	1826	549	1259	3	4328
1949	444	751	483	-	71	1749
Razem	4897	4387	2108	6103	78	17573
%	28	25	12	35	-	

Kartoteka akcesyjna czasopism 1949 r. ----- 160

Razem: 17733

x Zabezpieczone zbiory

xx W tym z wymiany zagranicznej 1083 wol.

Spośród druków zbędnych (dubletów) Biblioteki przekazano 26 bibliotekom 755 wol oraz przygotowano 823 wol. do przekazania. Razem 1573 wol. (por. Komunikat 7).

Stan zbiorów piśmienniczych PIK przedstawia się następująco:

Biblioteka księgoznawcza ----- 10.660

w tym: druki zwarte ----- 6.369

czasopisma ----- 4.113

księgozbiór dydaktyczny 100

rękopisy ----- 78

Zbiór katalogów księgarskich i antykwarycznych,
polskich i obcych ----- 4.500

Teki dokumentacyjne ----- 130

Księgozbiór muzealny ----- 865

Razem: 16.155

Większe nabytki: W 1946 r. nabyto od M. Rulikowskiego dzieła księgoznawcze i zbiór katalogów księgarskich; w r. 1947 - część księgozbioru po dyrektorze St. Ryglu, głównie dzieła polskie. Większe partie dubletów lub zbiorów zabezpieczonych przejęto od następujących instytucji: Delegatura Min. Oświaty do Zabezpieczenia Księgozbiorów w Krakowie, Biblioteka Narodowa, B-ki Uniwersyteckie we Wrocławiu, Poznaniu, Łodzi, B-ka Miejska w Szczecinie, B-ka Min. Spraw Zagranicznych, Naczelna Dyrekcja Bibliotek. We wrześniu i październiku 1948 r. przejęto książki ze zbiorów w Bytomiu, Szczecinie, Wrocławiu, Krakowie i Poznaniu. Większe partie darów lub stałe przesyłki otrzymuje PIK od nast. instytucji: B-ka Min. Oświaty, B-ka Kórnicka, B-ka Publiczna m. st. Warszawy, Polska Akademia Umiejętności, Związek Bibliotekarzy i Archiw. Polsk. (z darów zagranicznych), B-ka Min. Kultury, British Council, American Book Centre, UNESCO, Książnica Miejska w Toruniu, Główny Urząd Statystyczny, Państwowy Instytut Geologiczny, B-ka Zielińskich w Płocku. Prócz tego biblioteki i wydawcy nadsyłają swe biuletyny i sprawozdania, a autorowie własne prace z zakresu księgoznawstwa, często na prośbę PIK.

Biblioteka otrzymuje bieżąco 75 czasopism polskich (w tym ogólnoliterackie i naukowe zamieszczające artykuły z zakresu zainteresowań PIK), czasopism zagranicznych 85.

Na zbiór rękopisów składają się maszynopisy prac polskich, w tym większy dar dyrektora J. Grycza, odpisy prac nadsyłanych do oceny, materiały i notatki ze zbioru dyr. Rygla itd.

3. Opracowywanie zbiorów

Biblioteka prowadzi: rejestr przybytków, katalog alfabetyczny dzieł zwartych i czasopism; inwentarz (numerus currens), katalog rzeczowy (wg schematu przyjętego w publikowanej Bibliografii Bibliografii i Nauki o Książce).

Przy dziełkach polskich zbiorowych sporządza się kartki cząstkowe dla poszczególnych prac, a także dla rozdziałów księgoznawczych w dziełach z innego zakresu. Inwentarz rezerwuje partie numerów na trzy formaty. Katalogi księgarskie ułożono (bez katalogu) wg abecadła nazw firm. Oprawiono 1222 woluminów. Broszury są okładane w preszpan lub karton przez magazyniera PIK. Książki opatruje się nalepką sygnaturową (projektu Erg. Zduna):

Dyskutowano pomysł utworzenia zespołowej kartoteki dokumentacyjnej, jednoczącej opisy zbioru własnego z katalogiem centralnym oraz bibliografią.

Wykazy adnotowane ważniejszych nabytków zagranicznych Biblioteki były drukowane w Biuletynach PIK T.I nr 2,4,6 ; II nr 2; wykaz bieżących czasopism - na okładkach "Bibliografii Bibliografii". W. 1947.

4. Czytelnictwo

Z Biblioteki korzystają - prócz pracowników PIK - pracownicy naukowcy, słuchacze Studium Bibliotekoznawstwa U.Ż. oraz osoby interesujące się zagadnieniami księgoznawczymi. Biblioteka PIK udostępnia zbiory na miejscu i drogą wypożyczenia. Rocznie korzysta 70-80 osób postronnych. W r. 1947 wypożyczono ok. 600 wol., w r. 1948 - 754, w r. 1949 - 360. Biblioteka prowadzi również wypożyczenie międzybiblioteczne: współpracowano z 28 bibliotekami; wysłano 107 wol., a sprowadzono 35 wol.

5. Zbiór wycinków prasowych

Do zbiorów bibliotecznych PIK należą również wycinki prasowe o książce i bibliotekach oraz teki dokumentacyjne. Zbiór wycinków, zapoczątkowany w r. 1945 w Wydziale Bibliotek Ministerstwa Oświaty, przejął PIK, gromadząc go w dalszym ciągu drogą abonamentu w agencji prasowej "Glob" oraz własnymi sposobami. Zbiór liczy ok. 15.000 wycinków. Porządkuje się je według działów przyjętych w Bibliografii Bibliografii i Nauki o Książce i układa w tekach (część naklejono na arkusze). Osobną grupę stanowią recenzje z literatury współczesnej w alfabetycznym układzie nazwisk autorów dzieł recenzowanych. Z wycinków korzysta się przy opracowywaniu bieżącej bibliografii, przy zestawianiu sprawozdań z głosów prasy o książce i bibliotekarstwie, przy zestawieniach bibliotek itp.

6. Teki dokumentacyjne - gromadza materiały dotyczące organizacji i działalności bibliotek i innych instytucji księgoznawczych (sprawozdania, regulaminy, okólniki, wzory formularzy bibliotecznych itp.) oraz materiały do poszczególnych zagadnień księgoznawczych. Zbiór liczy 130 tek. Poza poszczególnymi bibliotekami posiadają swoje teki m.i. następujące instytucje i zagadnienia: Archiwistyka. Biuro Badania Czytelnictwa "Czytelnika". Budownictwo biblioteczne. Czytelnictwo. Dokumentacja. Egzemplarz biblioteczny. Fédération Internationale de Documentation. Katalog alfabetyczny. Katalog przedmiotowy. Katalogi centralne. Klasyfikacja rzeczowa. Komitet Upowszechnienia Książki. Plany wydawnicze. Polskie Towarzystwo Wydawców Książek. Rada Książki. Rejestracja bibliotek. Rewizja i zabezpieczanie zbiorów. Roczne spisy rzeczy (czasopism). Sprzęt, urządzenia i pomoce biblioteczne. Święta Oświaty. Szkolnictwo bibliotekarskie. Technické Dokumentační Středisko - Praga. UNESCO. Ustawa biblioteczna. Vsesojuznaja Knizhnaja Palata - Moskwa. Wystawy książki. Zjazdy Bibliotekarzy polskich. Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, Związek Księgarzy Polskich.

B. CENTRALNY KATALOG DZIEŁ BIBLIOLOGICZNYCH

obejmuje wydawnictwa księgoznawcza znajdujące się w bibliotekach polskich. Zapoczątkowano go w listopadzie 1946, rozsyłając do bibliotek naukowych Komunikat 5, zawierający prośbę o nadsyłanie opisów i wskazówki ich wykonywania. Uzupełniająca i dalsze informacje w tej sprawie podano bibliotekom w Komunikatach 6 (Październik 1947) i 17 (Luty 1949). W zestawieniu katalogu współpracuje 56 bibliotek. Nadesłano dotychczas ponad 29.400 opisów reprezentujących 16.300 dzieł. Instytut sprawdza opisy, układa je w jednym szeregu alfabetycznym oraz dopisuje karty pomocnicze (karty zbiorowe i odsyłacze - w szacunkowej ilości ok. 4000). Razem tworzy więc katalog ok. 33.000 kart. Udział poszczególnych bibliotek przedstawia się następująco:

Białystok	Miejska B-ka Publiczna	- kart 112
Bydgoszcz	B-ka Miejska	490
Gdańsk	" Akad. Lekarskiej	43
	" Archiwum Państw.	104
	" Miejska	1298
Katowice	Ślaska B-ka Publiczna	950
Kórnik	B-ka Kórnicka	709
Kraków	" Akad. Górniczej	12
	" Archiwum aktów Dawnych	716
	" " Państw.	45
	" Jagiellońska	3173
	" Muzeum Narod.	69
	" Polskiej Akad. Umiej.	993
	" Muzeum Przemysłu Artyst.	683
	Centr. B-ka Pedag.	435
Lublin	B-ka im. Łopacińskiego	400
	" KUL	349
Łódź	" Archiwum Miejsk.	72
	Miejska B-ka Publiczna	771
	B-ka Polsk. Instytutu Socjol.	40
	" Zakładu Bibliotekoznawstwa U.Ł.	188
Olsztyn	Miejska B-ka Publiczna	30
Płock	B-ka im. Zielińskich	352
Poznań	" Akad. Handl.	183
	" Muzeum Wielkop.	257
	" Uniwersytecka	5039
Radom	Miejska B-ka Publ.	260
Saack	B-ka Muzeum Ziemi Sanockiej	61
Siedlce	" Miejska	33
Toradów	Miejska B-ka Publ.	99
Torun	B-ka Uniwersytecka	888
	Książnica Miejska	123
Warszawa	B-ka Akad. Sztuk Pięknych	81
	" Instytutu Badawczego Leśnictwa	39
	" K.O. PZPR	50
	" Krasieńskich	615
	" Minist. Komunikacji	63
	" " Kultury i Sztuki	372
	" " Oświaty	84
	" " Poczty i Telegr.	19
	" " Skarbu	22
	" " Spraw Zagraniczn.	105
	" " Sprawiedliwości	148
	" Muzeum Narodowego	100

Warszawa	B-ka Narodowa	- kart	1735
"	Państw. Muzeum Zoolog.		34
"	Publiczna		1790
"	S.G.G.W.		33
"	S.G.H.		1279
"	Uniwersytecka		608
"	Urzędu Patentowego		23
"	Zakładu Ubezpiecz.		16
	Centralna B-ka Pedagog.		63
	Publiczna B-ka Techniczna		84
Wrocław	B-ka Uniwersytecka		2275
	Zbiór Andrzeja Ryszkiewicza W-wa		330
			<hr/>
			29415

W zamierzeniu jest ułożenie katalogu również w układzie rzeczowym.

Zaczątek centralnego katalogu archiwaliów bibliologicznych stanowią 742 odpisy pozycji księgoznawczych oraz zaluszcianów z "Wykazu rękopisów odebranych z Ros. B-ki Publ." w Leningradzie, znajdującego się w B-ce Narodowej. Materiał ten otrzymano w darze od dyr. dr M. Łodyńskiego.

C. SPISY ZAKŁADÓW I PRACOWNIKÓW

1. Kartoteki bibliotek miejskich, powiatowych i naukowych (ogólnych i specjalnych) zestawiono w części drogą osobnych kwerend w związku z zagadnieniem specjalizacji bibliotek naukowych, dla przeprowadzenia ankiety czytelniczej w bibliotekach powszechnych oraz dla celów rozdziału wydawnictw.

2. Materiały bio-bibliograficzne współczesnych bibliotekarzy i archiwistów

Kwestionariusze skierowano w połowie r. 1948 do ok. 3.000 bibliotekarzy i archiwistów celem utworzenia personalnych tek dokumentacyjnych oraz celem analizy warunków pracy zawodowej. Tekst ankiety uzgodniono z Naczelna Dyrekcja Bibliotek, Wydziałem Archiwów Państwowych i Związkiem Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, które mają korzystać ze zgromadzonych materiałów w postaci kartotek, stanowiących wyciąg z kwestionariuszy. Z NDE ustalono wzór karty. Wpłynęło ponad 1200 odpowiedzi od bibliotekarzy różnych typów bibliotek i archiwistów (50).

3. Słownik historyczny polskich pracowników książki (zapoczątkowany przez jednego z pracowników Instytutu jeszcze w czasie wojny) obejmuje ok. 1300 nazwisk bibliotekarzy, archiwistów, bibliografów, wydawców, drukarzy itp. Każda pozycja podaje: nazwisko i imię, daty biograficzne, zawód i stanowisko, wreszcie główne źródła informacji biograficznej. Dotychczas wyszyskano następujące wydawnictwa: Polski Słownik Biograficzny, Przegląd Biblioteczny, Bibliotekarz, Wielka Ilustrowana Encyklopedia Powsz. Gutenberga, Korbut G. Literatura polska, Monumenta Poloniae Typographica, Olszewicz B. Lista strat kultury polskiej, Janowski L. Słownik bio-bibliograficzny Uniwersytetu Wileńskiego, Ghodynicki I. Dykcyonarz uczonych Polaków, oraz szereg monografii.

4. Materiały z zakresu historii w bibliotekach i archiwach polskich .

Zestawienie aktualnego źródła i piśmiennictwa z historii Polski i historii powszechnej pozostałych po zniszczeniu wojennym - opracowane (przez mgr H. Walterową) na podstawie kwerendy i wiadomości dostępnych w druku.

Obok tej pozycji z dokumentacji pozabibliotecznej projektowano analogiczne zestawienia piśmiennictwa innych dziedzin nauki.

5. Kartoteki współczesnych wydawców i księgarzy polskich zestawiono (w 2 egz.) na zlecenie Naczelnej Dyrekcji Bibliotek w związku z planem wydawniczym. Uzupełnia się je bieżąco na podstawie wykazów w Przeglądzie Księgarskim. Kartoteka wydawców ma układ alfabetyczny wg nazw firm wydawniczych, kartoteka księgarzy - wg miast, a w ich obrębie wg nazw firm. Z Przewodnika Bibliograficznego za rok 1948 i 1949 (do Nr 19) wynotowano 400 instytucji niezarejestrowanych w PTK. Łącznie spisy 728 wydawców w układzie wg ich kategorii przedłożono na żądanie Prezydium Rady Ministrów.

Przy pomocy Centralnego Zarządu Państwowych Zakładów Graficznych oraz bibliotek uniwersyteckich i regionalnych sporządzono spisy współczesnych drukarń polskich.

D. KARTOTEKI BIBLIOGRAFICZNE

1. Kartoteki bibliografii bibliografii i nauki o książce kumulują 1) w układzie alfabetycznym i 2) w układzie rzeczowym (wg schematu przyjętego w Bibliografii Bibliografii i Nauki o Książce) pozycje księgoznawcze dawne i bieżące. Dotychczas zestawiono materiał za lata: 1913-1917, 1921-22, 1927-28, 1930-36, 1947 - drogą wycin-
ków lub wypisów z następujących wydawnictw: Bibliografja Bibliofilstwa i Bibliografji Polskiej W.T. Wisłockiego, Bibliografja Bibliografji, Bibliotekarstwa i Bibliofilstwa (Dod. do Przeglądu Bibliotecznego), Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce, Przewodnik Bibliograficzny. Retrospektywne uzupełnianie w toku.

2. Kartoteka polskich wydawnictw powojennych zestawiona dla potrzeb Naczelnej Dyrekcji Bibliotek ze względu na planowanie wydawnicze. Oparto się w tej pracy na materiałach Instytutu Bibliograficznego przy Bibliotece Narodowej, Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk oraz Związku Księgarzy Polskich. Kartoteka uzupełnia się bieżąco pozycjami wycinanymi z Przewodnika Bibliograficznego. Liczba pozycji wynosi obecnie ok. 21.000. Czasopisma uszeregowano w osobnym alfabecie. Kartoteka znajduje się w Warszawie w Naczelnej Dyrekcji Bibliotek.

Nadto posiada PIK kartotekę współczesnych czasopism polskich w układzie rzeczowym, stale uzupełnianą. Stanowi ona pomoc w pracach nad bibliografią bibliografii i innymi bibliografiami specjalnymi.

3. Kartoteka aktualnych bibliografii specjalnych (dziedzin i zagadnień) publikowanych i będących w toku opracowania na terenie kraju (por. Rozdz. IV D).

E. "BIBLIOGRAFIA BIBLIOGRAFII I NAUKI

O KSIĄŻCE"

Bieżąca bibliografia bibliologiczna wydawana przed wojną od r.1928 przez Związek Bibliotekarzy Polskich jako dodatek do Przeglądu Bibliotecznego.

została za zgodą Związku i Redakcji przejęta przez PIK, który prowadzi ją od r.1947. Dotychczas ukazały się nr 1-4 ze rok 1947. Zastosowaną metodę i układ objaśniono w wydonym roczniku. W opracowaniu materiałów za rok 1948.

Porządkowo "Bibliografka" była prowadzona poza PIK, doświadczenie jednak wykazało konieczność bezpośredniego związania tego wydawnictwa z Instytutem, gromadzącym wszelkie materiały w tym zakresie. Poza bieżącymi rocznikami PIK powierzył opracowanie bibliografii za lata 1945-46 i 1937-44 Helenie Lipskiej, kustoszowi B-ki Jagiellońskiej, która miała przygotowane do tego materiały.

F. MUZEUM KSIĄŻKI I BIBLIOTEKARSTWA

Do zadań dokumentacyjnych PIK należy utworzenie Muzeum Książki i Bibliotekarstwa celem zobrazowania ich stanu i rozwoju historycznego. W listopadzie 1946 Instytut rozesłał do bibliotek Komunikat 4. z prośbą o zasilanie Muzeum eksponatami, jak: ważne typograficznie wytwory drukarstwa polskiego, charakterystyczne dla poszczególnych okresów rozwoju książki, wydawnictwa odznaczające się szczególną techniką powielania lub zdobnictwa, drukowane na osobliwym materiale; ekslibrisy, fotografie gmachów bibliotek, wzory opraw, urządzeń bibliotecznych itp. W kwietniu 1948 r. skierowano apel do wydawców (Komunikat 11) o nadsyłanie do Muzeum najlepszych wydawnictw współczesnych oraz okładek książek, które będą reprezentować w Muzeum poszczególne firmy wydawnicze. Na apel ten przysłało swe okazy ok.40 wydawców. Oprócz darów bibliotek, wydawców i osób prywatnych materiałów muzealny gromadzono również z księgozbiorów zabezpieczonych. Ponadto Muzeum zakupiło kilkadziesiąt książek, ekslibrisy i inne okazy. Zgromadzony materiał w łącznej ilości ok.2.300 obiektów ułożono - poza pomnikami rozwoju pisma (dwa papirusy), czterema medalami wybitnych osobistości ze świata książki, taśmami mikrofilmowymi z przykładowymi tekstami - w następujące większe grupy:

1. Książki polskie i inne ważne pod względem typograficznym lub historycznym okazy druków współczesnych firm wydawniczych (m.i. wydawnictwa radzieckie), oryginalne druki, facsimilia i fotokopie; książki osobliwe pod względem formatu i materiału pisarskiego (rękopis na korze brzoźowej) - 865 vol.
2. Wzory opraw - ok.50. Okładki i obwoluty książek współczesnych - 100.
3. Fotografie gmachów i wnętrzbibliotek polskich i zagranicznych; reprodukcje ilustracji rękopiśmiennych; podobizny pisarzy; ilustracje mające za temat książkę - łącznie ok. 300.
4. Ekslibrisy i znaki biblioteczne - ok. 950.
5. Modele urządzeń bibliotecznych (kasety katalogowe, klemry itp.).
Wzory formularzy bibliotecznych - 52 teki.

Muzeum Książki i Bibliotekarstwa nie jest jeszcze w pełni rozwinięte, ponieważ na eksponowanie przedmiotów brak miejsca w dotychczasowym lokalu. Tylko mała część zbiorów umieszczono w gablotach; resztę ich zmagazynowano. Oporządzanie zbiorów polegało na nalepieniu ekslibrisów i fotografii na kartonach.

III. PRACE BADAWCZE

Nauka o książce jest jeszcze w Polsce dziedziną, która uprawiają nie - badacze-teoretycy, wolni od zajęć organizacyjnych (profesorowie, asystenci itp.), lecz przeważnie - zatrudnieni praktycznie bibliotekarze, księgarze itd. W pierwszych latach powojennych pochłonięci odbudową i budową swych zakładów oraz służbą czytelniczą - nie wiele czasu mogli oni poświęcić studiom badawczym. Skutkiem tego inicjowanie prac naukowych przez Państwowy Instytut Książki (zajęty zrazu również urządzeniem warsztatu pracy) nie wykazywało odrazu wielkich efektów i postępowało stopniowo, rozwijając najpierw współpracę dokumentacyjną, sprawozdawczo-recenzyjną, ankietową i normalizacyjną. Lecz ogłoszony przez PIK w grudniu 1948 plan rozwinęcia i usystematyzowania zespołowych prac badawczych w zakresie nauki o książce spotkał się już z życzliwym przyjęciem ogółu pracowników książki, jako rzecz pożyteczna i dojrząca do wykonania.

A. BADANIA NAD CZYTELNICTWEM

Zgodnie z współczesną potrzebą społeczną upowszechnienia kultury poprzez książkę wizał PIK na swój warsztat badawczy tematy z tego zakresu.

1. Episy książek dla bibliotek

PIK opracował w styczniu-marcu 1948 Spis książek dla bibliotek gminnych, uwzględniając zarówno piśmiennictwo powojenne, jak też dzieła przedwojenne do reedycji oraz tematy, które nie mają dotąd opracowań. Spis objął literaturę dla dorosłych, dla dzieci i młodzieży (powieść, dramat i poezje) oraz piśmiennictwo popularno-naukowe. Osiągnięto liczbę 732 pozycji, mianowicie: 515 dzieł wydanych w latach 1945-1948; 172 dzieła przedwojenne do wznowienia; 4 pozycji do scalonego wydania; 6 dzieł do bardziej przystępnego opracowania; 35 tematów do opracowania.

Z przytoczonych wydań 92% opisano z autopsji, podając ich charakterystykę typograficzną: wielkość czcionki, szerokość kolumny, oznaczenie interlinii. Spis ten, złożony do NDB, posłużył ministerialnej komisji do wyboru książek (w porozumieniu z KUK).

Dla Biura Studiów przy Kancelarii Cywilnej Prezydenta R.P. zestawiono w marcu 1948 spis 200 książek dla czytelnictwa masowego, uwzględniając - podobnie jak w poprzednim - te same kategorie piśmiennictwa wraz z książkami do wznowienia i tematami do opracowania.

2. Przewodnik lektury o Polsce i świecie współczesnym

Zgodnie z zamysłem poziętym i realizowanym przez organizatorów PIK w czasie wojny, a obecnie w porozumieniu z Departamentem V Oświaty i Kultury Dorosłych Min. Oświaty podjęto opracowanie tego "Przewodnika". Celem jego jest zestawienie zagadnień do celów samokształceniowych współczesnego obywatela w zakresie wiadomości ogólnych, potrzebnych każdemu, podanie piśmiennictwa z uwzględnieniem poziomów przystępności, a również wskazanie tych zagadnień, które nie mają dotąd opracowań. Gromadzenie materiału rozpoczęto

w październiku 1947, ukończono w grudniu 1948, zebrawszy ok. 2000 pozycji przede wszystkim z piśmiennictwa porojennego, wyjątkowo uwzględniając druki przedwojenne. Tematyka objęła wszystkie dziedziny wiedzy - bez twórczości beletrystycznej. Poszczególne pozycje będą adnotowane, a całość - w układzie logicznym według tematów (Narodziny świata współczesnego. Kraj. Siła materialna społeczeństwa. Organizacja społeczna i państwowa. Kultura. Polska wśród narodów) - ma być podana w jednolitym tekście wykładu, a nie jako wyliczenie różnych utworów. Materiał zebrany poddano sprawdzającej ocenie Naczelnej Dyrekcji Bibliotek (ob. Z. Łokotkowska), przy czym część pozycji wyeliminowano, niektóre zaś wymagają jeszcze oceny fachowców. Wykaz maszynowy ok. 1800 utworów (produkcji do końca 1948) przedstawiono Ministerstwu Oświaty; Departament V uznał konieczność opublikowania "Przewodnika". Obecnie dopełnia się wykaz wydawnictwami 1949 r. i organizuje prace adnotacyjne (ok. 1/3 adnotacyj gotowa).

3. Ankieta czytelnicza

W końcu stycznia i na początku lutego 1948 wysłano kwestionariusz czytelniczy Państwowego Instytutu Książki (Komunikat nr 10) do 712 bibliotek powszechnych w całym kraju: miejskich, powiatowych i gminnych oraz organizacji społecznych, zmierzając do ustalenia na podstawie statystyki bibliotecznej za rok 1947: książek a) będących najczęściej w obiegu, b) dzieł do wznowienia, c) tematów do opracowania - w zakresie beletrystyki dla dorosłych, dramatu i poezji, literatury młodzieżowej oraz piśmiennictwa popularno-naukowego. Odpowiedzi wpłynęły - przy upomnieniu Naczelnej Dyrekcji Bibliotek - z 315 bibliotek, w tym 69 oświadczyło niemożność wypełnienia kwestionariusza ze względu na stadium początkowe ich organizacji bądź brak danych statystycznych.

Ankieta ta oparła się na metodzie obserwacji, dokonywanych przez bibliotekarzy, którzy przyjmują codziennie kwerendy swych czytelników i znają ich potrzeby czytelnicze. Bibliotekarze wypełniali kwestionariusz, cytując nieraz wypowiedzi czytelników. Dziesięć najstarszych opracowań nagrodził Instytut (Bibliotekarz 1948 s. 79). Obfity materiał tej ankiety został statystycznie i rzeczowo opracowany przez dwie asystentki PIK. Tekst pracy jest gotowy w pierwszej redakcji.

Wyniki ankiety dotyczące wznowienia dzieł oraz tematów do opracowania referował dyr. A. Łysakowski na konferencji poświęconej czytelnictwu w dn. 24 VI 48, zorganizowanej przez Biuro Studiów przy Kancelarii Cywilnej Prezydenta R.P. Część dotycząca czytelnictwa dzieci w oprac. Z. Makowieckiej ogłosił Bibliotekarz 1949 z. 3/4.

Pobocznym efektem ankiety było zgłoszenie się 13 bibliotekarzy do stałej współpracy w zakresie badania czytelnictwa. W tym celu podjął PIK opracowanie wzorca badawczego recepcji oznaczonych dzieł w różnych środowiskach regionalnych i społecznych.

4. Wydawnictwa popularno-naukowe

Zagadnienie dostosowania wydawnictw popularno-naukowych do potrzeb odbiorców było tematem ankiety PIK "Postulaty wydawnicze w zakresie piśmiennictwa popularno-naukowego", opartej na tezach referatu dr Zofii Zalewskiej pt. "Zagadnienie dydaktyki popularyzacji". Ankieta skierowana w postaci Komunikatu nr 9 w końcu stycznia 1948 do 94 firm nakładowych, interesujących się tymi problemami oraz znawców zagadnienia. Uzyskane odpowiedzi scharakteryzował i wyniki zestawiał w druku Biuletyn PIK I nr 8.

5. Przystosowanie czytelnicze młodzieży szkolnej - zagadnienie należące do organizacji czytelnictwa - było przedmiotem osobnego studium, badającego programy i podręczniki szkolne w tym względzie. Praca mgr M. Dembowskiej ogłoszona jako Biuletyn PIK I nr 3 była rozesłana (jesienią 1948) przez Kuratoria Okręgów Szkolnych i ZNP do Kół nauczycielskich z prośbą o wypowiedzi w sprawie sposobów praktycznej realizacji nauczania o książce w szkołach. Wyniki tej ankiety są w toku opracowania.

6. Inne zagadnienia

Przy okazji sporządzania spisów książek sformułował PIK pomysł doświadczalnego wydawania książek "tematycznych", któreby w jednym tomie o oznaczonym przedmiocie skupiały utwory literackie, a zarazem popularno-naukowe i publicystyczne. W ten sposób lektura beletrystyczna mogłaby doprowadzić czytelnika do naukowego pogłębienia zagadnień.

Zaopiniowano kwestionariusz z zakresu badania czytelnictwa Studium Społeczno-Oświatowego w Krakowie (Vb 48) oraz opracowano na życzenie IV Państwowego Liceum Żeńskiego w Łodzi kwestionariusz zmierzający do zbadania w wyższych klasach odczytania ogólnego i stosunku do książki (I 49).

Przesłano do Biura Studiów przy Kancelarii Cywilnej Prezydenta R.P. opinię o referacie dr Ireny Jurgielewiczowej pt. "Literatura pierwszego poziomu (IX 48).

Doświadczenia poczynione przy opracowaniu ankiety czytelniczej PIK, jako też ocena analogicznych prac obcych - przywiodły do zamiaru i planu przeprowadzenia analizy zasadniczych pojęć i metod w dziedzinie badania czytelnictwa. Opublikowano artykuł pt. "Badanie czytelnictwa w obrębie nauki o książce" (zob. Rozdz. V).

B. PRACE BADAWCZE - POZA CZYTELNICTWEM

1. Teoria nauki o książce - w toku opracowania.

2. Kompozycja bibliografii specjalnej. Obszerne studium pod tym tytułem dr H. Hleb-Koszańskiej wydano jako Biuletyn PIK II nr 3. Praca zajmuje się głównie bibliografią oznaczonych dziedzin nauki. Poza sformułowaniem problemu zawiera wskazówki praktyczne, ułatwiające podjęcie i prowadzenie bibliografii specjalnych bieżących przez sieć ośrodków dokumentacji specjalnej. Uwzględniono układ graficzny drukowanych spisów bibliograf.

Dopełnieniem tego studium jest ogłoszony w czerwcu 1949 "Projekt normy opisu w bibliografii specjalnej" (Komunikat 22); odpowiada on zgłaszanym do PIK żądaniom i ma być podstawą dyskusji w kraju. Opinie napływają.

Osobno opracowano zagadnienia bibliografii osobowej (Biuletyn PIK I nr 5).

3. Słownik tematów katalogu przedmiotowego

✓ i metodycznych

Od stycznia 1947 trwa (z przerwami) praca nad tym słownikiem, który po opublikowaniu będzie - jako dopełnienie ogłoszonych już badań teoretycznych - taką pomocą w katalogowaniu przedmiotowym, jak tablica klasyfikacyjna - przy katalogu systematycznym. Podstawą są materiały (A. Łysakowskiego) uzyskane empirycznie z dwóch dużych bibliotek ogólnych i innych pomniejszych źródeł. Praca polegała na powiązaniu logicznym poszczególnych tematów za pomocą odsyłaczy oraz na skupianiu przy temacie nadrzędnym - tematów podrzędnych i pokrewnych. Wykonano całą część wykazu tematów, który podlega obecnie sprawdzeniu ilościowemu (nowsze tematy) i rzeczowemu.

4. Stan badań nad dziejami bibliotek polskich zestawiający najważniejsze źródła i aktualne opracowania, jest już przygotowany przez mgr K. Pieńkowską w pierwszej redakcji. Miał on być pierwszym z serii opracowań stanu badań w różnych odcinkach nauki o książce.

5. Szkolnictwo bibliotekarskie i księgarskie - było tematem roztrząsań teoretycznych w PIK. Wyrazem tego jest będąca w druku praca mgra W. Nowodworskiego, omawiająca podstawy ideowe szkół bibliotekarskich, ich typy i stopnie, zagadnienie praktyk, egzaminów oraz kursów (por. IV.0.3).

6. Struktura zawodu bibliotekarskiego. Otrzymane kwestionariusze bio-bibliograficzne bibliotekarzy (zob. II T C.2.) stały się przedmiotem analizy statystycznej i rzeczowej, zmierzającej do zbadania stanu obecnego zawodu bibliotekarzy w Polsce. Z przewidzianych 20 tablic statystycznych obliczono dotychczas połowę, uwzględniając w niej następujące elementy (niejednokrotnie w skrzyżowaniu): typy bibliotek; liczby bibliotekarzy zatrudnionych w jednym zakładzie pracy; praca zawodowa lub uboczna; wiek, płeć, okres rozpoczęcia pracy; poziom wykształcenia, specjalność studiów wyższych; znajomość języków; wykształcenie zawodowe, egzamin fachowy. Tablice mają omówienia rzeczowe.

7. Instrukcje opracowywania zbiorów specjalnych. Instytut wznowił przedwojenne prace polskie nad instrukcją katalogowania i inwentaryzacji bibliotecznych zbiorów kartograficznych, powierzając nadal opracowanie prof. B. Olszewiczowi. Uzyskał dla jego projektu konferat kust. M. Dzikowskiego oraz opinię A. Borkiewicza, dr R. Fleszarowej i Archiwum Głównego Akt Państwowych w Warszawie. W łączności z tym pozostaje projekt archiwalnej instrukcji kartograficznej tegoż Archiwum, opiniowany w PIK.

Ostatnio doc. A. Lewak podjął się opracowania przepisów inwentaryzowania receptów bibliotecznych.

8. Inne zagadnienia

Zainteresowaniom teoretycznym zespołu PIK dają wyraz także pomniejsze artykuły, drukowane w różnych wydawnictwach poza PIK, a dotyczące rozwoju zawodu bibliotekarskiego, historii bibliotek, organizacji pracy, dokumentacji, klasyfikacji i katalogów; zob. Rozdział V.B.

Na propozycję redakcji "Rocznika Politycznego i Gospodarczego" 1948 - asyst. K. Kosteniczówna opracowała artykuł pt. "Książka w Polsce Ludowej 1945-1947". Obejmował on statystykę książek i czasopism oraz dane informacyjne o organizacji spraw książki w Polsce. Ze względu na daleko idące zmiany wprowadzone przez redakcję w części statystycznej - ukazała się tylko część danych o organizacji upraw książki (s. 939-940).

Ponieważ przeprowadzone obliczenia przyniosły nowe wyniki, zamierzono prace kontynuować za następne lata (w porozumieniu z Gł. Urzędem Statystycznym) i rozszerzyć ją do studium o metodzie statystyki wydawnictw.

Podjęto wstępne studia nad terminologią bibliologiczną, biorąc pod uwagę fakt, że kilka osób poza PIK pracuje oddzielnie nad słownikiem. Ocenićono jedną z takich prób, nadesłaną do wglądu. Dn. 17 XII 1948 na konferencji z Komisją Sekcji Archiwalnej ZB i AP omówiono i ujednostajniono terminy, używane wspólnie w archiwistyce i bibliotekarstwie.

Sporządzano próbnie wypisy z dzieł niebibliologicznych zawierające wzmianki o książce, uwzględniając polskie pamiętniki historyczne, współczesną polską literaturę piękna oraz literaturę grecką i rzymską.

9. Współpraca naukowa z zagranicą

(por. I C.4.), wymagająca studiów w PIK, polegała głównie na tym, że Instytut opiniował nadsyłane z FID projekty norm bibliograficznych i dokumentacyjnych, wzory ISO 46 (jedną z propozycji PIK utrwalono w Cahiers de la documentation 1948 nr 8); schemat klasyfikacji czasopisma Bookforecast. Bibliographia Internationalis Brill, Leiden; projekt transliteracji alfabetu cyrylicznego na łaciński - Československa Společnost Normalisace; z doc. J. Vankiem w radze omawia się możliwość ujednostajnienia polskich i czeskich przepisów katalogowania przedmiotowego.

G. SPRAWOZDANIA BIBLIOGRAFICZNE. KONFERENCJE

Młodszy pracownicy PIK, wprawiając się do zespołowych prac dokumentacyjnych, przeglądają wybrane przez siebie czasopisma polskie i gromadzą z nich materiały dotyczące książki. Powstają stąd okresowe sprawozdania bibliograficzne, redagowane kolejno przez innego pracownika i ogłaszane stale w "Bibliotekarzu" (objały one piśmiennictwo od pocz. r. 1947 do końca maja 1949). Wyliczenie sprawozdań w Rozdz. V, nadto - Biuletyn PIK II nr 1.

Następnie referują i recenzują pracownicy Instytutu najnowsze czasopisma i dzieła zwarte, przede wszystkim zagraniczne, i sporządzają notatki o nowościach zagranicznych z zakresu książki, ogłaszając te materiały w krajowych czasopiśmiech fachowych (Bibliotekarz, Przegląd Biblioteczny, Przegląd Książarski, Archeion).

Współdziałanie z redakcjami czasopism bibliotekarskich rozciągało się także na pośrednictwo Instytutu wobec osób postronnych; PIK zachęcał je do współpracy, poddawał książki do recenzowania, oceniał recenzje przed skierowaniem do druku (zob. Przegl. Bibl. 16:1948, recenzje J. Strachowej, A. Szwejcerowej).

Utrzymując współpracę w dziedzinie księgoznawstwa z innymi instytucjami pracownicy PIK brali (nieraz po kilku) udział referatowy lub dyskusyjny w obradach Rady Książki oraz w następujących konferencjach i zjazdach: popularyzacja wiedzy; literatura dziecięca; plany wydawnicze; biblioteki miejskie; badanie

czytelnictwa (1947, "Czytelnik", ref. A. Łysakowski; 24 VI Biuro Studiów Kancelarii Cywilnej Prezydenta R.P., ref. tenże: "Metody i wyniki prac badawczych nad czytelnictwem w PIW"; 27 VI 48 Krajowa Narada Działaczy Kulturalno-Oświatowych); konferencja towarzystw i instytucji uprawiających badania historyczne, PAN 1947; VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich; 13 XII 1948 szkolnictwo bibliotekarskie (zob. IV C.3); 20/21 I 1949 współpraca dokumentacyjna w ramach Polsko-Czechosłowackiej Komisji Naukowo-Technicznej ("Bibliotekarz" 1949 a.26); 7 IV 49 sprawa czasopiśmienna poświęconego miłośnictwu i zdobnictwu książki (Ossolineum); 8 VI kształcenie bibliotekarzy (Związek Bibliot. i Archiw. Pol.); 9 VI w Centrum Dokumentacji Naukowo-Technicznej (ref. A. Łysakowski "Zagadnienie polskiego ośrodka dokumentacji"); 18 VI organizacja bibliografii w Polsce (konferencja urządzona przez NDB, komunikat - W. Nowodworski "Wszechzwiązkowa Kłosa Książki"); Na XVII konferencję FID w Bernie w r. 1947 wysłano referat H. Kłob-Koszałskiej "L'Institut Scientifique du Livre". Zob. też Rozdz. I C.1.

D. OPIEKA NAD BADANIAMI BIBLIOLOGICZNYMI POZA PIK

Należy tu przede wszystkim inicjowanie i popieranie prac. Zrazu nawiązywała się łączność z poszczególnymi autorami. Do r. 1948 PIK udzielał - za zgodą Ministerstwa Oświaty - subwencji na prace. W kilku przypadkach omawiał z autorami dokładniej plan ich prac, a nawet tok wykonania (Gr. Gutry, J. Kapuścińska). Poza tym oceniał niektóre inne zgłoszone prace (Rozdz. IV E.3) lub zabiegał o wydanie ich (Ossolineum, PIW).

1. Organizacja zespołowych prac badawczych.

W maju 1948 (Komunikat 12) zwrócił się Instytut do ogółu bibliotekarzy z apelem o współpracę autorską, a w grudniu tegoż roku podjął akcję zmierzającą do zorganizowania komisji w zakresie nauki o książce, któreby skupiły pracowników książki (bibliografów, bibliotekarzy, księgarzy) oraz przedstawicieli poszczególnych nauk, o ile zajmują się książką jako jednym z przedmiotów swych badań. Komisje te grupowałyby badaczy zależnie od ujęcia, metody, jaka się sprawami książki zajmują. Zaprojektowane utworzenie następujących komisji:

Historia - książki, bibliotek, bibliotekarstwa, księgarstwa.

Metodologia - kompozycja piśmiennicza (redagowanie tekstu); technika pracy naukowej i samokształcenia przy pomocy książki; typologia książki; systematyka bibliologiczna.

Dokumentacja i bibliografia - zagadnienia teorii i metod.

Terminologia księgoznawcza - analiza i ustalenie słownictwa fachowego w zakresie prac nad książką.

Psychologia - książki i czytelnictwa, zawodu bibliotekarskiego i księgarskiego.

Socjologia - książki i czytelnictwa; studia nad metodami upowszechniania słowa drukowanego w społeczeństwie.

Ekonomia - przemysłu wydawniczego; produkcja i rozprowadzanie książek (ich cena); zagadnienie pracowników.

Prawo księgoznawcze - autorskie, wydawnicze, księgarskie, biblioteczne.
Higiena i patologia książki - zagadnienia z zakresu chemii i biologii.
Estetyka książki - wygląd zewnętrzny, struktura typograficzna, zdobnictwo, ilustracje.

Rozesłano w tej sprawie Komunikat nr 15 do 240 osób i poruszono zagadnienie w "Bibliotekarzu" 1949 nr 1. Odpowiedzi napłynęły wprawdzie nieliczne, gdyż z powodu rozpowszechnionej w grudniu wiadomości o reorganizacji PIK szereg osób zachowało postawę wyczekującą. Zebrane głosy uznały jednak utworzenie komisji za pożyteczne i zapowiedziały swą współpracę. (Żądano m.i. korekty klasyfikacji dziesiętnej). Z osobną uzyskał PIK zgodę paru wybitnych osobistości na współdziałanie przy organizowaniu komisji. Wynika z tego, że akcja była na czasie i na widok powodzenia.

2. Subwencje naukowe

PIK udzielił zasiłków naukowym instytucjom i osobom na podjęcie, prowadzenie lub wykończenie następujących prac lub wydawnictw z zakresu nauki o książce:

1. "Przewodnik Bibliograficzny" - zasiłek na wydanie części rocznika 1947 udzielony ówczesnemu nakładcy, Związkowi Księgarzy Polskich (50.000 zł.).
 2. Bibliografia dziejów filozofii w Polsce, oprac. przez dra Adama Bara (ok. 100 ark. druku) - zasiłek 1946 r. otrzymała Polska Akademia Umiajętności (140.000 zł.).
 3. Katalog dzieł o rewolucji francuskiej w zasobach bibliotek warszawskich - 1948 r. - Komisja Koordynacyjna Bibliotek Warszawskich (50.000 zł.).
 4. Nauka o książce. Cz. 2 skryptu z wykładów uniwersyteckich prof. J. Muszkowskiego - zasiłek na wydanie w postaci maszynopisu uzyskało w 1948 r. Koło Naukowe Pracowników Książki Studentów Uniwersytetu Łódzkiego (50.000 zł.).
 5. Podręcznik bibliotekarski Julii Millerowej. Na jego 2. zmienione wydanie otrzymała subwencję ZB i AP (85.000 zł.).
 6. Przegląd Biblioteczny, 1948, z. 1/2 poświęcony Bibliotece Załuskich - 1947 (100.000 zł.).
 7. i 8. Na opracowanie zbiorów bibliologicznych i wykonanie odpisów dla katalogu centralnego bibliologii PIK udzielono subwencji, 1947, Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy (80.000 zł.) oraz Bibliotece Miejskiej w Gdańsku (30.000 zł.).
- Poszczególnym osobom udzielono zasiłków w wysokości 10.000 do 25.000 zł.:
1. Wypisy bibliologiczne z polskich pamiątek historycznych oraz studium metodyczne nad tym zagadnieniem - Władysława Borkowska.
 2. Podręczny leksykon bibliotekarza (terminologia i objaśnienia rzeczowe) - dr Wład. Szapliński i dr Stan. Sierotwiński.
 3. Książka w literaturze greckiej i rzymskiej. Wyciągi z tekstów w tłumaczeniu z objaśnieniami - dr J. Czerniatowiczowa.
 4. Bibliografia apokryficznych spisów rzeczy do czasopism polskich - Czesław Gutry.
 5. Bibliografia utworów Joachima Lelewela - dr H. Hleb-Koszańska.
 6. Paleografia cyrylicy. Podręcznik bibliotekarza - mgr Bogdan Horodyski.
 7. Historia i teoria tytułu książki polskiej - mgr Janina Kapuścińska.
 8. Polska polityka biblioteczna (w ujęciu historycznym, oparta na materiałach archiwalnych) - dr Marian Łodyński.
 9. Analiza "Pana Tadeusza" z punktu widzenia jego poczytności wśród młodzieży szkół średnich - Aniela Mikucka.
 10. Życie książki, 2. wyd. zmienione - prof. Jan Muszkowski.
 11. Bibliografia czasopism słowiańskojęzycznych XX w. - Tadeusz Remer.
 12. Teoria bibliografii - prof. W. Wierzyński.
 13. Bibliografia polskich wydawnictw ciągłych 1874-1939 - Aline Żórawka

IV. PRACE STOSOWANE

Stosowanie wyników nauki do potrzeb praktycznych w zakresie organizacji zakładów księgoznawczych i służby biblioteczno-dokumentacyjnej - było jednym z celów działalności Instytutu Książki. Planowanie działań oraz poradnictwo dla usprawnienia i ujednoczenia pracy - to podstawowe metody w tym względzie. I tu przez wykonaniem projektu lub wydaniem opinii czy informacji przeprowadzano nie-rzad studia - o charakterze doraźnym i nastawione na użytek praktyczny.

A. BIBLIOTEKARSKA KOMISJA NORMALIZACYJNA

1. Organizacja prac

Utworzył ją PIK za zgodą NDB w listopadzie 1946, prosząc (Komunikat 2) biblioteki różnego typu i wszystkich większych ośrodków o delegowanie swych przedstawicieli do Komisji. W pracach bierze udział 30 osób: przedstawiciele b-tek., ZB i AP, TURIL, ich stali zastępcy i zaproszeni znawcy poszczególnych zagadnień (biblioteki powszechne słabiej odpowiedziały na apel PIK). Do zadań członków Komisji należy porozumiewanie się ze specjalistami poszczególnych dziedzin pracy na terenie własnej biblioteki, jak też informowanie o pracach w toku i uzyskiwanie opinii innych bibliotek w danym okręgu lub danego typu.

Przedmiotem prac Komisji jest normalizacja ustrojowa, funkcyjna i materiałowa - struktury organizacyjnej, czynności, urzędzeń i pomocy w zakresie służby biblioteczno-dokumentacyjnej.

Tok postępowania przewiduje opracowanie zagadnienia przez referenta i z kolei przez koreferenta; z ich projektami zapoznają się wszyscy członkowie Komisji, nadzyskając uwagi, które przekazuje się referentowi do uwzględnienia w ostatecznym opracowaniu jego referatu. Po uzgodnieniu z Instytutem Książki przechodzi projekt na obrady konferencji Komisji. Uchwały BKN podlegają zatwierdzeniu Ministerstwa Oświaty. (Według doświadczeń Polsk. Komitetu Normaliz. całkowite opracowanie jednej normy trwa $1\frac{1}{2}$ - 2 lat).

Referentami i koreferentami spraw byli z reguły członkowie Komisji z poza PIK. Jego udział polega na inicjowaniu i uzgadnianiu prac ("generalny drugi koreferent"), na dostarczaniu referentom potrzebnych materiałów. Przewodniczył Komisji, dyrektor PIK, sprawy prowadziła kust. H. Hleb-Koszańska przy pomocy asyst. Kosteni-
czówny.

Komisja dzięki w rzeczowym porozumieniu z Polskim Komitetem Normalizacyjnym przy Prezydium Rady Ministrów (który nie powoływał przeto własnej Komisji bibliotekarskiej), zasięgała w potrzebie opinii Komisji Racjonalizacji Druków przy Prezydium Rady Ministrów oraz Instytutu Naukowej Organizacji i Kierownictwa. Od 97 bibliotek w Polsce zebrała wzory używanych blankietów wraz z opinią o nich, dalej - wiadomości o ustroju komisji bibliotecznych itp.

Odsyłały się dwa plenarne zebrania BKN: I. dn. 22-23 IV 1947 (14 obecnych) i II. dn. 8-9 X 1948 (17 uczestników). Zob. "Bibliotekarz" 1947 s. 96-97 oraz 1949 s. 26-28.

2. Wyniki prac BKN

Na początek zajęła się Komisja formularzami bibliotecznymi, nie uważając sprawy tej za błażą, bo we wizerunku formularza kryje się także norma pracy bibliotekarza. Określa to dobitnie pismo okólnie Ministerstwa Oświaty Nr I Z-2760/49 z dn. 6 IV 1949: "Ministerstwo Oświaty przywiązuje bardzo dużą wagę do należy-

tego i dokładnego opracowywania wzorów dla poszczególnych druków akcydenso-
wych, które spełniają w obecnym życiu państwowym poważną rolę - przyczyniają
się bowiem do uproszczenia pracy, przyspieszenia jej tempa i osiągnięcia
wyższych norm przez zaoszczędzenie czasu i materiałów piśmiennych".

Opracowano następujące znormalizowane wzory: 1. Rejestr przybytków,
2. Karty katalogowe czasopism - 12 wzorów, 3. Karty akcesyjne czasopism -
7 wzorów, 4. Rewers miejscowy i okrężny, 5. Zamówienie z czytelnia,
6. Upomnienie wypożyczalni, 7. Inwentarz wydawnictw ciągłych i statystyka
inwentarza, 8. Księga ubytków z inwentarza.

Wzory 1-3 są zatwierdzone przez Ministerstwo. Inne złożono do zatwier-
dzenia 31 XII 49.

Z norm ustrojowych opracowała EKN podstawowe tezy Organizacji sieci
bibliotek szkoły wyższej (zob. "Życie Nauki" T.7:1949 nr 37, A.Bocheński
"O bibliotekach szkół wyższych") oraz Regulamin użytkowy bibliotek uniwersy-
teckich (przygotowany ponownie na plenum). Zredagowano i rozesłano "Projekt
normy opisu w bibliografii specjalnej" (Komunikat 22). Sporządzono nadto pro-
jekty znormalizowanych mebli bibliotecznyc (szafy na książki i na mapy,
biurka, stoły czytelnicze, krzesła). O szczegółach informują: Biuletyn PIK
I nr 7, Komunikat 14 oraz inne notatki wymienione w Rozdziale V B. Ponadto
opisano dla ZB i AF (informacja zagraniczna) stan prac normalizacyjnych
w dziedzinie bibliotekarstwa w Polsce; oceniono projekt mgr J.Goyckiego kar-
toteki dla międzybibliotecznej wymiany druków.

3. W toku opracowania EKN są nast. zagadnienia:

Skróty tytułów czasopism w bibliografiach (referuje A.Bocheński); Redak-
cja ednotasyj różnego typu (A.Łysakowski); Komisje biblioteczne (A.Knet);
Sprawozdawczość i statystyka bibliotek uniwersyteckich (W.Skoczyła); Spra-
wozdawczość i statystyka bibliotek powszechnych (W.Dąbrowska, L.Protschko);
Formularze dotyczące egzemplarza bibliotecznego (J.Ługustyniak), zapisu czy-
telnika do b-ki (W.Łabecka), zamówień z magazynu do czytelnia (W.Borkowska),
wypożyczania międzybibliotecznego (H.Pliszczyńska); wreszcie - wydajność
pracy bibliotek uniwersyteckich przed wojną (W.Pawlikowski).

B. ORGANIZACJA PRACY ZAKŁADÓW KSIĘGO -

ZNAWÓZUCH

1. Specjalizacja bibliotek naukowych

W porozumieniu z NDB podjął PIK zagadnienie racjonalnej organizacji
sieci bibliotek naukowych w kraju. Wynikiem dotychczasowych robót jest opub-
likowany "Wykaz polskich bibliotek naukowych według specjalizacji" (Biuletyn
PIK I nr 9), wyjaśniający we wstępie całą rzecz dokładnie. Ma on posłużyć
do wyznaczenia w obrębie każdej dziedziny jednej biblioteki centralnej, jako
ośrodka bibliograficznego i dokumentacyjnego. Na podstawie tego wykazu wyko-
nane w 2 egz. mapę rozmieszczenia bibliotek naukowych w Polsce, przekazując
1 egz. do NDB.

"Wykaz" (409 bibliotek) utrzymuje się nadal w stanie aktualności; wpłynęło 21 nowych zgłoszeń, natomiast skreślono 8 bibliotek skutkiem ich likwidacji w tym czasie lub połączenia z innymi.

2. "Wkładki bibliograficzne"

W celu osiągnięcia oszczędności w pracy, usprawnienia techniki bibliograficznego i bibliotekarskiego opisywania piśmiennictwa oraz dla ożywienia informacji o ukazujących się na rynku wydawniczym publikacjach wystąpił PIK w kwietniu 1948 z inicjatywą do 322 wydawców, aby do ukazujących się wydawnictw dołączali drukowany ich opis bibliograficzny na osobnej kartce (Komunikat 11).

Następnie - wobec zasadniczej zgody niektórych wydawców - opracował PIK zarys instrukcji regulującej tok postępowania w tym zakresie (Komunikat 13 i 20). Również z zachęty Instytutu zaczęła redakcja "Życia Nauki" dołączać od nr 35/36 czasopisma opisy bibliograficzne artykułów ogłoszonych w danym numerze i wzywać inne czasopisma do takiejże akcji. Zagadnieniem tym zajęło się obecnie z jednej strony - na przedstawienie PIK - Polskie Towarzystwo Wydawców Książek (zob. Biuletyn PTKK nr 2 z sierpnia 1949), z drugiej - znalazło się ono w toku dyskusji czasopism fachowych oraz Związku Bibl. i Arch. Polskich.

W r. 1946 zwrócił się PIK do redakcyj 88 czasopism polskich (w tym - tygodniki) o ogłaszanie rocznych spisów rzeczy. Apel ten miał częściowo pozytywne skutki.

3. Inne zagadnienia organizacji bibliotek

Prócz licznych wskazanych zagadnień zaznaczała się tu szczególnie aktualnie współpraca PIK z Naczelną Dyrekcją Bibliotek. Na jej żądanie: opiniował PIK projekt rozporządzenia o egzemplarzu bibliotecznym oraz tablice klasyfikacji dziesiętnej. Opracował orientacyjne normy czasu pracy w bibliotekach powszechnych. Przygotował referat o organizacji i działalności Wszechnizwiazkowej Izby Książki. Referował sprawę archiwaliów brukselskich dotyczących Joachima Lelewela oraz zestawiał dane dotyczące Centrum Dokumentacji J. Lelewela w Bibliotece Uniwersyteckiej w Wilnie i możliwości jego wzdyskania.

4. Mikrofotografia

Dożąc do utworzenia pracowni mikrofotograficznej, PIK zakupił najpierw (w Paryżu) aparat do odczytywania mikrofilmów. Następnie, otrzymawszy dotację z Komisji do Spraw Odbudowy Nauki Polskiej, - rozpoczął starania o nabycie aparatu do sporządzania mikrofilmów. Wobec niemożności zakupu w Polsce, Instytut powierzył przeprowadzenie tranzakcji firmie Varimex w styczniu 1948. Po zbadaniu ofert nadesłanych przez Varimex i ofert, które Instytut zebrał we własnym zakresie, zdecydowano sprowadzić z Anglii aparat typu Watson Document Recording Camera. Aparat ten nadszedł 23 maja 1949 r.

Przeprowadzono próbę sporządzania katalogu bibliotecznego sposobem fotografowania kart tytułowych książek. Okazało się, że sposób ten przyspieszyłby znacznie skatalogowanie zbiorów zabezpieczonych, ale - jest droższy od opisywania ręcznego.

(Oprócz pracowni mikrofotograficznej było w zamiarze również urządzenie pracowni introligatorsko-konserwatorskiej. Natomiast złożony przez dwu grafików projekt doświadczalnej pracowni drukarskiej nie mógł być włączony do realnego planu.

C. SZKOLNICTWO FACHOWE

1. Programy.

Dla Ministerstwa Oświaty opracował PIK w r.1947 plan godzin (z uzasadnieniem i zarysem programu) dla czteroletniego liceum bibliotekarsko-księgarskiego, a następnie - program zagadnień z księgoznawstwa dla pierwszych dwu lat liceum pedagogicznego.

2. Kurs bibliotekarstwa naukowego, pierwszy w Łodzi, zorganizował PIK w maju-czerwcu 1948 (112 godzin wykładów i ćwiczeń). Wzięło w nim udział 41 słuchaczy przeważnie spośród czynnych bibliotekarzy naukowych w Łodzi. Dla uczestników kursu opracowano wykaz lektury potrzebnej przy przygotowaniu się do egzaminu. Prelegentami byli pracownicy PIK oraz osoby z Łodzi z prof. J.Muszkowskim na czele - z wyjątkiem dyr.dr M.Łodyńskiego (Warszawa) i kust.M.Dziukowskiego (Toruń). Opis Kursu zob. "Bibliotekarz" 1948 s.190.

3. Konferencja w sprawie szkolnictwa bibliotekarskiego i księgarskiego, zorganizowana przez PIK, odbyła się w Warszawie 13 grudnia 1948, skupiając znawców zagadnienia z całej Polski. Jej przebieg i wnioski notuje "Bibliotekarz" 1949 s.28-29. Referat konferencyjny W.Nowedworskiego - w druku. Wnioski rozdano uczestnikom (Komunikat 16) i przedstawiono Nacz.Dyrekcji Bibliotek z planem ich realizacji. Złożono też projekt konferencji dydaktycznej wykładów szkół i kursów bibliotekarskich dla ustalenia zasad nauczania poszczególnych przedmiotów.

4. Pomoce dydaktyczne

Zgromadzono zbiór podstawowych podręczników bibliotekarskich (po 10-30 egz. - łącznie 100 wol.), które wypożyczano słuchaczom kursów w Łodzi i poza nią. Ogłoszono dla celów nauczania "Skrót klasyfikacji dziesiętnej" w r.1947, zaktualizowany w r.1948 dwoma dodatkami, uwzględniającymi najnowsze zmiany. Zaprojektowano wreszcie dla użytku szkół fachowych oraz ogólnokształcących tablice poglądowe ilustrujące książkę w różnych okresach i postaciach. Pierwsza z tablic "Książka średniowieczna" jest wykonana graficznie; toczy się sprawa jej wydania.

D. OŚRODKI BIBLIOGRAFII SPECJALNEJ

I DOKUMENTACJI

Zgodnie z uchwałą Rady Książki (z dn.17/18 IX 1946, zob."Bibliotekarz" 1946 s.198) oraz za wiedzą Ministerstwa Oświaty - Instytut Książki objął rolę polskiego ośrodka dokumentacji. Starania swe w tym względzie prowadził w dwóch kierunkach: Nawiązał styczność z Międzynarodową Federacją Dokumentacji, a stawszy się jej membre associé - reprezentuje tam Polskę do czasu zorganizowania Narodowego Komitetu Dokumentacji. Powtórnie - dążył do utworzenia tego Komitetu. W tym celu zebrał informacje o b-kach specjalnych (zob. wyżej), a następnie zajął się bibliografiami specjalnymi. Powstała więc kartoteka aktualnych bibliografii; drogą kwerend zbierano wiadomości o tym, kto nad jaką bibliografią pracuje albo jaką opracować zamierza; ustalono czasopisma publikujące bibliografie bieżące. Po tych przygotowaniach przystąpił

PIK w marcu 1949 do gromadnego ustalenia środków bieżącej bibliografii specjalnej. Zestawik "Tymczasowy wykaz polskich bieżących bibliografii specjalnych" (ze wskazaniem ostatnich odcinków wydawnictw przedwojennych oraz luk wojennych) i załączył go do Komunikatu 18 rozesłanego do ok. 300 zainteresowanych instytucji włącznie z redakcjami z zapytaniem o ich plany w tym względzie. Naczelnym dążeniem było, by każda dziedzina specjalna miała (jedną) bibliografię bieżącą. W maju 1949 rozesłano do tych 300 instytucji Komunikat 21 z kwestionariuszem w sprawie wyposażenia ośrodków dokumentacji w kartoteki bibliograficzne i aparaty. Pytano też, której z istniejących placówek danej dziedziny należy powierzyć rolę ośrodka centralnego. Odpowiedzi na obie ankiety w liczbie 239 są w opracowaniu.

Na podstawie zebranego materiału, który uzupełniono informacjami uzyskanymi przez przejrzenie czasopism roku 1949, można podać następujące tymczasowe wyniki: Ogółem ukazały się po wojnie 92 zestawienia bieżącego piśmiennictwa, obejmujące 69 dziedzin i zagadnień specjalnych. Na cyfrę tę składa się: 64 wykazów mających charakter metodycznie opracowanych zestawień bibliograficznych i 28 zawierających materiały bibliograficzne w postaci niekompletnych zapisków oraz przeglądów sprawozdawczych i krytycznych. W grupie pierwszej 10 wykazów dotyczy wyłącznie piśmiennictwa zagranicznego, reszta rejestruje produkcję piśmienniczą polską lub polską i obcą, podczas gdy w grupie następnej większość (19) informuje o ruchu naukowym obcym. W najbliższym czasie ma się ukazać 12 nowych zestawień bibliograficznych, z których 8 dotyczy nowych dziedzin, a 4 zastępują ukazujące się już niekompletne albo częściowe przeglądy.

W sprawie wyposażenia ośrodków dokumentacji okazało się, że: 8 ośrodków posiada katalog centralny - 4 projektuje jego założenie; 10 ośrodków prowadzi kartoteki bibliograficzne piśmiennictwa krajowego - 6 projektuje je; 6 ośrodków ma kartoteki bibliograficzne piśmiennictwa zagranicznego - 5 projektuje je. Aparaty do wytwarzania mikrofilmów i ich odczytywania, fotostaty i inne posiada po kilka ośrodków.

E. PORADNICTWO, INFORMACJE, OCENY

W tym zakresie pracy PIK załatwiał ustnie bądź pisemnie kwerendy zgłaszane z zewnątrz przez biblioteki, różne instytucje lub poszczególne osoby. Większość kwerend załatwiał sam, co do niektórych zwracał się do ośrodków specjalnych. Porady te i informacje obejmowały: zagadnienia organizacji życia bibliotecznego i dokumentacji; metodyczną pomoc w poszukiwaniach bibliograficznych i zestawienia bibliograficzne na różne tematy; oceną księgoznawczą prac nadesłanych Instytutowi do wglądu; wreszcie pośrednictwem między instytucjami i osobami w nawiązaniu kontaktów naukowych lub zyskaniu potrzebnych materiałów.

Ogółem udzielono ponad 100 porad. W tym 3 większe zestawienia bibliograficzne (liczące 108, 159 i 363 pozycje) oraz ponad 30 średnich (przeciętnie po 12 pozycji). Wykonane zestawienia bibliograficzne tworzą osobną tekę.

1.- Zagadnienia bibliotekarskie i dokumentacyjne

W związku z akcją rozdania darów zagranicznych PIK doręczył Komisji Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich spis polskich bibliotek naukowych. W dziedzinie współpracy międzynarodowej przesłał Instytutowi Bibliograficznemu w Sofii informacje o Studium Bibliotekarskim na Uniwersytecie Łódzkim, Gabinetowi zaś Bibliotekoznawstwa przy Bibliotece im. Lenina w Moskwie - o stanie bibliotekarstwa polskiego po wojnie; Filmowi Polskiemu udzie-

lono w 1947 r. pomocy w wykończeniu krótkometrażowego filmu o powstawaniu książki; Instytut dostarczył materiałów informacyjnych do pogadanki radiowej wygłoszonej w dn. 16 stycznia 1946 przez ob. H. Biłogę w związku z otwarciem 1600 b-tek gminnych w Polsce; w sprawie zaprojektowanego przez W. Chmielewską z Poznania uchwyty do książek wydał swoją opinię.

PIK udzielił różnym bibliotekom porad na następujące tematy: organizacja bibliotek (B-ki gminne, świetlice, związki zawodowe, instytuty badawcze); regulamin B-ki; uprawnienia i obowiązki bibliotekarzy samorządowych; dobór książek do b-ki; katalogi biblioteczne (Pol. Komitet Normaliz., Akad. Wychowania Fizycznego); katalog rzeczowy (Akad. Handlowa w Poznaniu, Stow. Inżynierów Techników i Mechaników Polskich w Warszawie); klasyfikacja piśmiennictwa (prócz b-tek ogólnych - technika, chemia, włókiennictwo, administracja); katalogi centralne (archeologia, biologia, chemia); transliteracja grażdanki; formularze biblioteczne; wzory mebli bibliecznych (NDB, Inst. Bałtycki w Gdańsku, Polski Inst. Socjologiczny w Łodzi); bibliografia wychowania.

2. Poradnictwo bibliograficzne

Objęło ono następujące tematy: Akademia Zamojska; bajka polska; bibliografie i instrukcje katalogowania; bibliografie historii sztuki; polskie bieżące bibliografie specjalne (wykaz przesłany FID w związku z nowym wydaniem publikacji: List of Current Specialized Abstracting and Indexing Services); materiały polskie z lat 1939-45 do międzynarodowej bibliografii opraw (L.S. Thompson, dyr. B-ki University of Kentucky); bibliografie węgla i dziedziny pokrewnych; Państwowa Rada Biblieczna; biblioteki ruchome; biblioteki zakładów pracy (J. Klika w Pradze); budownictwo biblieczne (B-ka Akad. Lekarskiej w Gdańsku); materiały do zagadnień bułgarskich zawierające przekłady polskie z literatury bułgarskiej i powojenne piśmiennictwo polskie o Bułgarii (sporządzone na życzenie Min. Kultury i Sztuki w ramach konwencji o wymianie informacji i dóbr kulturalnych, Komunikat 19); czasopisma dziecięce przed 1914 r.; czasopisma farmaceutyczne (Seminarium Historii Farmacji U.P.); F. Dostojewski; teoria Einsteina; filozofowie nowożytni; H. Bergson, J.G. Fichte, Fr. Nietzsche i B. Russel; gleboznawstwo; biografia Włodzimierza Górskiego; przekłady polskie Iliady Homera; konserwacja książki zmuszającej (B-ka Instytutu Przemysłu Chemicznego w Warszawie); klasyfikacja dziesiętna; Janusz Korczak; drukarnia W.B. Korna we Wrocławiu; książka rękopiśmienna; historia Polski w literaturze dla młodzieży; meble biblieczne; opieka społeczna (Wydział Prac Społecznych Narodów Zjednoczonych w Warszawie, Komunikat 8); naukowa organizacja pracy w bibliotekarstwie; technologia papieru z punktu widzenia konserwacji; podręczniki bibliekarskie (UNESCO, ZB i AP); przekłady utworów Pirandello na język polski (Min. Kultury i Sztuki); propaganda książki w ZSRR; przekłady utworów R. Rollanda na język polski; słowniki i encyklopedie handlowe; słowniki hiszpańsko-polskie; słowniki techniczne (Polskie Tow. Handlu Zagranicznego "Varimex"); świece samochodowe i samolotowe (Stowarzyszenie Inżynierów Techników i Mechaników Polskich w W-wie); teatr kukiełkowy.

Ponadto zakatwiał Instytut kwerendy: Matice Slovenska (Turciński sv. Martin) w sprawie szeregu danych odnoszących się do rozprawy Kollara o wzajemnych stosunkach literackich wśród Słowian; Institut Juridique International w Hadze na temat prawa małżeńskiego w Polsce; przesłał B-ce Bodlejskiej informacje o materiałach bibliograficznych do historii Polski; udzielał informacji w oparciu o centralny katalog bibliologii; zakatwiał kwerendy polegające na ustaleniu brakujących elementów bibliograficznych koniecznych dla identyfikacji druków.

3. Oceny prac

Działalność opiniodawcza Instytutu objęła następujące większe prace: Archeologia. Rocznik Polskiego Towarzystwa Archeologicznego we Wrocławiu. R.1: 1947 (strona kompozycyjna i wydawnicza); Bachulska H., Handelsman M., Przelaskowski R.: Bibliografia historii polskiej 1815-1914 Cz.1 Wstęp. W-wa 1939; Burhardt S.: Podział magazynów wg wieków i półwieczy w bibliotekach uniwersyteckich; Instrukcja w sprawie prowadzenia i organizacji bibliotek szkół przemysłowych podległych Min. Przemysłu i Handlu; Kucharczyk H.: Szacowanie dekompletów na terenie województwa; Okoński H.: Słownik bibliotekarski; Osmańska S.: Skrócone tablice klasyfikacji dziesiętnej; Piotkiewicz T.: Tabela do obliczania stopnia uszkodzenia książki i należnego z tego tytułu odszkodowania; Répertoire de catalogage des publications officielles des collectivités publiques et privées (opinia przesłana Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu celem skierowania do Association Française de Normalisation - AFNOR); Sierotwiński St.: Rozważania o bibliografii; Wiadomości Bibliograficzne [Wyd.] Kupiecki Instytut Wiedzy Zagrodowej przy Naczelnej Radzie Zrzeszeń Kupieckich R.P.; Wydawnictwa Biura Wydawniczo-Naukowego Halina Gajewska w Zakopanem.

4. Pośrednictwo dokumentacyjne dotyczyło następujących osób i instytucji w kraju i za granicą: Australian Scientific Research Liaison Office (Instytut Badań Technicznych Lotnictwa w Warszawie); Central Institute for Nutrition Research T.N.O. w Utrechcie (redakcja "Roczników Chemii" w Łodzi); Federation International de Documentation w Hadze (spis polskich czasopism elektrotechnicznych przekazany Głównemu Instytutowi Elektrotechniki w W-wie); Hnizdo V. w Pradze (wiadomość o materiałach archiwalnych w Polsce do dziejów Jerzego z Podiebradu - Wydział Archiwów Państwowych); Instytut Kultury Polskiej w Londynie (sprawa odbitki artykułu z psychologii); Stowarzyszenie Inżynierów Techników i Mechaników Polskich w W-wie (spis zagranicznych instytucji technicznych); Vereending der Antwerpsche Bibliophielen (wiadomość o starodrukach flamandzkich w Polsce przesłana przez dr A. Gryczową); Zakład Prawa Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego (współpraca w uzyskaniu materiałów do bibliografii polskiego prawa handlowego, wekslowego i gospodarczego); pośrednictwo PIK wobec świata dziennikarskiego dotyczyło wreszcie pomysłu rezbudowania kroniki naukowej w prasie polskiej.

V. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

A. WYDAWNICTWA WŁASNE PIK

1. Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce. Bibliographia Poloniae Bibliographica. Łódź 4° R.1947 s.nlb.2,97, nlb.1. Nakł. 2000 egz.

Nr 1. Styczeń-Marzec. Zest. Helena Lipska. 1947

Nr 2/3. Kwiecień-Wrzesień. Zest. Helena Lipska i Maria Dembowska. 1948

Nr 4. Październik-Grudzień [oraz karta tytułowa i indeks]. Zest. Maria Dembowska. 1949

2. Biuletyn Państwowego Instytutu Książki. Red. A. Łysakowski. Łódź 8° Nakł. numerów 2000-3000 egz.

Tom 1 [Karta tyt. Przedmowa, Wkładka bibliogr., s.138] 1947-1949

Nr 1. Tok i wyniki prac Instytutu 1946/47. 1947 s.5, nlb.1

Nr 2. Wykaz ważniejszych nabytków Biblioteki. Książki zagraniczne z lat 1939-1947. Zest. Krystyna Pieńkowska. 1948 s.7, nlb.1

- Nr 3. Dembowska Maria: Przystosowanie czytelnicze młodzieży szkolnej. 1948 s.15, nlb.1
- Nr 4. Wykaz ważniejszych nabytków Biblioteki. Książki zagraniczne z lat 1939-1948. Zest. Krystyna Pieńkowska. 1948 s.7, nlb.1
- Nr 5. Hleb-Koszańska Helena: Wytyczne bibliografii Joachima Lelewela. (Z problemów bibliografii osobowej). 1948 s.11, nlb.1
- Nr 6. Pieńkowska Krystyna: Bieżące czasopisma zagraniczne w zasobach P.I.K. Bibliotekarstwo, dokumentacja, księgoznawstwo. 1948 s.3, nlb.1
- Nr 7. Prace normalizacyjne w zakresie bibliotekarstwa. (Karty katalogowe czasopism, Karty akcesyjne czasopism). 1948 s.31, nlb.1
- Nr 8. Postulaty w sprawie wydawnictw popularno-naukowych. 1949 s.7, nlb.1
- Nr 9. Wykaz polskich bibliotek według specjalizacji. Zest. Maria Michalecka i Felicia Girwidowa. 1949 s.39, nlb.1

Tom 2 [Wzrostka bibliogr.] 1949

- Nr 1. Spis treści Halina: Upowszechnienie czytelnictwa. Sprawozdanie bibliograficzne za rok 1948. s.13, nlb.1
- Nr 2. Wykaz ważniejszych nabytków Biblioteki. Książki zagraniczne z lat 1938-1948. Zest. Krystyna Pieńkowska. s.(7), nlb.1
- Nr 3. Hleb-Koszańska Helena: Kompilacja bibliografii specjalnej. s.(59), nlb.1
- Nr 4. Nowodworski Witold: Szkolnictwo bibliotekarskie i księgarskie. Zasady organizacyjne. [w druku]

3. Komunikat [przeważnie powielany] 4°

- 1. Program prac Instytutu. 1946. 1000 egz.
- 2. Organizacja Bibliotekarskiej Komisji Normalizacyjnej. 1946. 100 egz.
- 3. Zakup zbiorów dla Instytutu. 1946. 300 egz.
- 4. Utworzenie Biblioteki i Muzeum Instytutu. 1946. 200 egz.
- 5. Centralny katalog bibliologii. 1946. 200 egz.
- 6. Centralny katalog. Biblioteka i Muzeum Instytutu. 1947. 500 egz.
- 7. Duplety i druki zbędne. 1947. s.6. 300 egz.
- 8. Materiały do bibliografii spraw społecznych (za lata 1937-1947). Zest. Maria Michalecka 1947 s.12. 40 egz.
- 9. Postulaty wydawnicze w zakresie piśmiennictwa popularno-naukowego. 1948 s.3 + Wykazanie. 400 egz.
- 10. Ankieta w sprawie czytelnictwa w bibliotekach. 1948. Objasnienia + Kwestionariusz czytelniczy. nlb.3 [druk]. 1948. 1000 egz.
- 11. Dokumentacja zakładów wydawniczych w Muzeum Książki. 1948. 500 egz.
- 12. Dokumentacja osobowa bibliotekarzy i archiwistów. Współpraca autorska. 1948. nlb.2 [druk]. 4000 egz.
- 13. Karty z opisem bibliograficznym dołączane do wydawnictw. 1948. 500 egz.
- 14. Prace normalizacyjne. Protokół 2 konferencji Bibliotekarskiej Komisji Normalizacyjnej PTK. 1948. s.8, tabl.4. 200 egz.
- 15. Konferencje w zakresie nauki o książce. 1948. 500 egz.
- 16. Materiały konferencji w sprawie szkolnictwa bibliotekarskiego oraz księgarskiego. 1949. 200 egz.
- 17. Centralny katalog bibliologii. 1949. 200 egz.
- 18. Plan bieżących bibliografii specjalnych. Kwestionariusz + Tymczasowy wykaz polskich bieżących bibliografii specjalnych. Zest. Witold Nowodworski 1949 nlb.2, s.9. 600 egz.
- 19. Materiały do bibliografii zagadnień bułgarskich. 1949. s.7. 500 egz.
- 20. Wykonanie kart z opisem bibliograficznym. 1949. 200 egz.
- 21. W sprawie ośrodków dokumentacji. 1949. 600 egz.
- 22. Projekt normy opisu w bibliografii specjalnej. (Referat: Maria Dembowska, koreferat: Helena Hleb-Koszańska). 1949. s.6;(9). 1000 egz.

4. Inne

- Swierkowski Ksawery: Dziesięć wieków książki. Chronologia. 8° s.64. [Zestawienie systematyczne i Skorowidz - w druku]. 2.500 egz.
Skrót klasyfikacji dziesiętnej. Zest. Pelagia Girwićówna. Łódź 1947 4° [powiel.] s.21 + Dodatek [1].1948; 2.1948 s.5. 272 egz.
Wykaz lektury [na] Kurs bibliotekarstwa naukowego w Łodzi. 1948 4° [powiel.] k.5. 75 egz.

B. U TW O R Y P R A C O W N I K Ó W P A Ń S T W O W E G O
I N S T Y T U T U K S I A Ż K I

opublikowane w różnych czasopismach

poza wydawnictwami PIK

- Ankieta czytelnicza Państwowego Instytutu Książki. - Bibliotekarz R.15:1948 nr 4/5.
Ankieta w sprawie dokumentacji osobowej. - Bibliotekarz R.15:1948 nr 10/11
Bibliography of Polish works on social affairs topics. (Based on material supplied by the State Book Institute). [Wyd.] United Nation Department of Social Affairs. Warsaw [1947].
Biblioteki. W: Rocznik Polityczny i Gospodarczy 1948. s.939-940.
Dembowska M.: Stan bibliotek polskich. - Przegl.Bibliot.R.15:1947 nr 1/2.
- Rok działalności Państwowego Instytutu Książki. - Życie Nauki T.4:1947 nr 23/24.
- Państwowy Instytut Książki. - Nauka Polska. T.25:1947
Ozernistowicz J.: Rec.: The Journal of Documentation vol.1-4, 1945-1948. - Przegl.Bibliot.R.17:1949 z.1/2.
Girwićówna P. i zespół PIK: Realizacja dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi (Przegląd czasopism za r.1947). - Bibliotekarz R.15:1948 nr 1/2.
Gruszocka J.: Biblioteka Uniwersytecka w Zagrzebiu. - Przegl.Bibliot.R.15:1947 nr 3/4.
- Amerykańska metryka książki. - Przegl.Ksiąg.R.28:1948 nr 2.
- Rec.: Coleman L.Vail: The Museum in America.Washington 1939. - Przegl.Bibliot.15:1947 z.1/2.
Hleb-Koszańska H.: L'Institut Scientifique du Livre, Pologne. - Rapports I de la XVII-me Conférence de la F.I.D. 1947
- O udział książkarstwa polskiego w międzynarodowej bibliografii prospektywnej "Bookforecast". - Przegl.Ksiąg.R.28:1948 nr 19.
- O zmianach w klasyfikacji dziesiętnej. - Bibliotekarz R.15:1948 nr 12
- Dążenia normalizacyjne w dokumentacji. - Wiadomości PKN R.17:1949 z.3
- Réç.: Revue de la documentation.Vol.14:1947 fasc.1. - Przegl.Bibliot. R.15:1947 z.3/4
- Rec.: Muszkowski J.: Dokumentacja i dokumentologia. Kraków 1947. - Bibliotekarz R.15:1948 nr 4/5
Komisje w zakresie nauki o książce. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 1/2
Komunikat Państwowego Instytutu Książki w sprawie normalizacji rewersu bibliotecznego. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 1/2
Kostenicz K.: Mikołaj Rubakin. - Bibliotekarz R.14:1947 nr 9/10
- Katalog przedmiotowy w ZSRR. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 5/6
- System "0" w bibliotekarstwie. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 3/4
- i zespół PIK: Upowszechnienie czytelnictwa (Głosy prasy za IV kwartał i I kwartał 1948). - Bibliotekarz R.15:1948 nr 4/5

- Kostenicz K.: Rec.: Gallo A.: Das Institut für die Pathologie des Buches. Roma ok.1939. - Archeion R.18:1948
- Rec.: Schweizerisches Gutenbergmuseum. Zeitschrift für Buchdruckgeschichte, Graphik- und Zeitungskunde. Bern. Jhrg. 30:1947; Jhrg. 31:1948(1-2). - Przgl.Bibliot.R.16:1948 z.3/4
 - Rec.: Slovanska Knihoveda. Vyd. Knihovedna Spoločnosť v Praze. Praha R.6:1947 nr 1/4. - Przgl.Bibliot.R.16:1948 z.3/4
 - Rec.: Spasakij N.A., Firsanova E.A., Vasil'eva Z.T.: Restitelnyj klej dlja perepletnyh rabot. Moskva 1939. - Archeion R.18:1948
- Lysakowski A.: Pierwsze wieści o Państwowym Instytucie Książki. - Bibliotekarz R.13:1946 nr 11/12
- Uspołecznienie bibliotekarstwa. - Bibliotekarz R.14:1947 nr 3/4
 - Badanie czytelnictwa w obrębie nauki o książce. - Materiały i studia [Wyd.] Sp.Wyd. "Czytelnik" T.I Badanie czytelnictwa [1948]
 - Współpraca z Czochoşłowacją w zakresie dokumentacji. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 1/2
- Makowiecka Z.: Czytelnictwo dzieci w świetle ankiety PIK. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 3/4
- i zespół PIK: Sprawy wydawnicze w czasopiśmie. (Wybór głosów z okresu I I do 30 VII 1947). - Bibliotekarz R.14:1947
- Michalecka M.: Przymierze dzieci z biblioteką [B-ki dzieciące w Łodzi]. - Wiedza i Życie. R.17:1948 z.9/10
- i zespół PIK: Zagadnienie czytelnictwa (Wybór głosów czasopism za okres od I I do I X 1947 r.) - Bibliotekarz R.14:1947 nr 9/10
- Mincer W.: Sprawy książki. Przegląd prasy od I I do 31 V 1949. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 5/6
- Nowodworski W.: Kurs Bibliotekarstwa Naukowego w Łodzi. - Bibliotekarz R.15:1948 nr 12
- Konferencja w sprawie szkolnictwa bibliotekarskiego oraz księgarskiego. - Bibliotekarz R.16:1949 nr 1/2
 - Uwagi Państwowego Instytutu Książki o stronie wydawniczej i kompozycyjnej rocznika "Archeologia" I 1947. - Archeologia R.2:1948 s.382-384
 - Rec.: Nachrichten der Vereinigung Schweizerischer Bibliothekare. Jhrg. 23, 24, 1947, 1948. - Przgl.Bibliot.R.17:1949 z.1/2
- Pieńkowska K.: Przegląd powojennych czasopism historycznych. - Wiedza i Życie 17:1948 z.1/2
- Přehled poválečných historických časopisů v Polsku. - Slovanský Přehled. R.34:1948 G.7/8
- Petocka K.: Biblioteka Polska w Paryżu. - Wiedza i Życie R.17:1948 z.4
- Skibniewska T.: Biblioteki zakładów szkół wyższych. - Przgl.Bibliot.R.15:1947 nr 3/4
- Suffczyńska K.: I-szy ogólnopolski kongres w sprawie literatury dla dzieci. - Bibliotekarz R.14:1947 nr 5/6 [Wspólnie z M. Wernerówną]
- Adnotacje w Przewodniku Literackim i Naukowym. - R.5:1948 nr 1-2
 - Rec.: Besterman Th.: A world bibliography of bibliographies. 2 ed. Vol. I A-H. London 1947. - Przgl.Bibliot.R.16:1948 z.3/4
- Wiadomości urzędowe [bibliotekarskie]. - Przgl.Bibliot.R.17:1949 z.1/2
- Z prac Bibliotekarskiej Komisji Normalizacyjnej przy Państwowym Instytucie Książki. - Bibliotekarz R.15:1948 nr 1/2

C. ROZDZIAŁ WYDAWNICTW

PIK rezytował wydawnictwa własne Władzom państwowym, osobistościami zainteresowanym, członkom Rady Głównej do Spraw Nauki, Komisji do Spraw Kultury, KUK, bibliotekom naukowym, powszechnym, partyjnym i większym społecznym, kierownikom większych bibliotek i osobom współpracującym z Instytutem, kołom ZB i AP, instytucjom związanym z zagadnieniami książki i czytelnictwa, instytucjom krajowym i zagranicznym z tytułu wymiany oraz prenumeratorem. Kolportaż płatny powierzony został PZWS - Oddział w Łodzi. Rozprowadzono własnych wydawnictw okragło 34.000 numerów, w tym na wymianę w kraju i za granicą 3.425 numerów.

Poza wydawnictwami własnymi PIK dysponował wydawnictwami, przekazanymi Instytutowi jako zasób wymienny i rozprowadzonymi przede wszystkim za granicą:

Aktualne zagadnienia bibliotekarskie. Warszawa 1946 (dar NDB) 51 egz.

Bibliotekarz, wydawn. ZB i AP oraz B-ki Publ.m.st.W-wy. R.1945 - 53 egz. R.1946 - 55 egz. R.1947 - 15 egz. R.1948 - 21 egz. R.1949 - 25 egz.

Przegląd Biblioteczny, wydawn. ZB i AP. R.1946 - 53 egz. R.1947 - 50 egz. R.1948 - 50 egz.

Przegląd Księgarski, wydawn. Związku Księgarzy Polskich (dar Redakcji). R.1947 - 10 egz. R.1948 - 13 egz. R.1949 - 14 egz.

Hlet-Koszańska Helena: L'Institut Scientifique du Livre 1947. [Odbitka z "Rapports de la XVII Conférence Intern.de Documentation"] - 25 egz.

Lysakowski Adam: Katalog przedmiotowy. Podręcznik. 1946. - 248 egz.

Rozprowadzono 166 egz. do większych b-tek w kraju i 82 egz. za granicą.

BIBLIOGRAFIA PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU

KSIĄZKI

poza jego wydawnictwami i utworami pracowników
(zob. Rozdz. V)

I

"Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce" R.1947, poz. 4-7, 497-9, 608, 1269-72, 1344, 1632 i s. 87.

II

Bocheński A.: O bibliotekach szkół wyższych. - Życie Nauki 1949 nr 37 s. 33-46.

Co wydawać i co czytać? - Gazeta Lud. 1948 nr 66 s. 6.

H.S.: Badanie czytelnictwa. - Wieś 1949 nr 1/2 s. 20.

Jotka: Szkolnictwo bibliotekarskie. - Kurier Wielkop. 1949 nr 69 s. 3.

Karty z opisem bibliograficznym. - Biuletyn P.T.W.K. 1949 nr 2 s. 4-6.

kl.: Tezy PIK w sprawie wydawnictw popularno-naukowych. - Praca Księgarska 1948 s. 47-8.

Konferencja w sprawie księgarstwa i bibliotekarstwa. - Przegl. Księgarski 1948 s. 361.

Kossonogowa Z.: Druga Konferencja Bibliotekarskiej Komisji Normalizacyjnej Państwowego Instytutu Książki. - Bibliotekarz 1949 s. 26-8.

- Nauka o Książce. - Praca Księgarska 1949 nr 6 s.119.
Poznański M.: Sprawy prasy w Państwowym Instytucie Książki. - Prasa Polska 1948 nr 12/13 s. 3-5.
Walterowa H.: Biblioteki w Łodzi. - Bibliotekarz 1948 s. 187-8.
Zagadnienia czytelnictwa. - Głos Robotniczy 1948 nr 65.

III

- Wzmianki o PIK w następujących pracach:
Arct St.: Odbudowa książki w Polsce. Warszawa 1946.
Birkenmajer A.: Les bibliothèques polonaises entre 1938 et 1947. - Actes du Comité Intern. des Bibliothèques 1947 s. 262-3.
Dąbrowska W.: Przedwicie 1946 r. - Bibliotekarz 1946 s. 77-9.
Donker Duyvis F.: Rapport général sur la Fédération Internationale de Documentation 1948-1949. - Revue de la Documentation 1949 fasc.3 s.63.
Grycz J.: Problemy biblioteczne obecnej doby. - Przegl.Bibliot.1946 s.5,13,17.
Janiczek J.: Sprawy biblioteczne w ramach działalności Ministerstwa Oświaty. - Bibliotekarz 1946 s.11-12.
Jarkowski St.: Polski Instytut Prasoznawczy w Warszawie. - Życie Nauki 1947 nr 19/20 s.61.
Jezierski: Od badań czytelnictwa do upowszechnienia książki. - Praca Księgarska 1948 s.140-1.
Muszkowski J.: Dokumentacja i dokumentologia. Kraków 1947.
Protokół Konferencji towarzystw i instytucji uprawiających badania historyczne zorganiz. przez Komisję Historyczną P.A.U. w dn.26 i 27 październ. 1947 r. w Krakowie. Kraków 1948.
The world of learning. London 1948 s.528.

IV

- Wzmianki w czasopiśmiech:
Archeologia 1948 s.427-8; Bibliotekarz 1945 s.13,16,18; 1946 s.71,122, 130,197-3; 1947 s.27,69; 1948 s.88,112; 1949 s.30; Biul.Księg.Spółdz.= Praca Księgarska 1948 s.9; 1949 s.12,37,39,48; Biul.Pol.Tow.Przyj.Książki w Paryżu 1948 nr 7 s.13; Les Cahiers de la Documentation 1948 nr 8 k.96; Document Reproductie 1948 nr 3 s.32; Dzień.Gospod.1946 nr 9 s.8; Dzień.Łódzki 1948 nr 346; Dzień.Polski 1947 nr 147 s.4; Dziś i Jutro 1946 nr 49 s.4; Fédération Intern. de Document. F 49-23 le 14 juin 1949; Głos Narodu 1946 nr 240 s.1; Głos Robotn. 1948 nr 4 s.12; Książka i Kult.1947 nr 7/8 s.11; Kurier Codz.1946 nr 222 s.5, nr 298 s.5, nr 339 s.6; Kuźnica 1946 nr 51 s.15; Kwart.Histor.1948 s.267; Nachrichten d.Vereinigung Schweuzer.Bibliothekare 1948 s.77; Nowa Szkoła 1946 s.92, 107,109; Odra 1947 nr 22 s.4; Oświata i Kult.1946 s.600-2; 1948 s.67-8; Piast 1946 nr 49; Poradnik Społ.1948 s.106-7; Pracownik Stolicy 1946 nr 9/10 s.45-6, nr 17/18 s.58-60; Przegl.Bibliot.1946 s.81; Przegl.Księg.1946 s.138-9; 1947 s.342-3; 1948 s.129; Revue de la Documentation F.I.D.1948 fasc.2 s.27; Robotnik Pomorski 1946 nr 336 s.3; Slovenska Knihoveda 1947 s.130; Slovenska Narodna Kniznica 1948 c.1/2 s.32-3; Trybuna Ludu 1949 nr 165 s.8; Tyg.Powsz.1949 nr 27 s.6; Unesco Bulletin for Libraries 1948 s.265,400-1; Wieś 1946 nr 48 s.7; Życie Nauki 1946 nr 11/12 s.440-1; 1947 nr 17/18 s.366; 1948 nr 35/36 s.362.

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

F

23.762